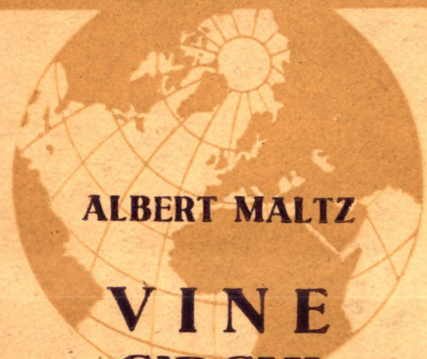
Meridiane

ALBERT MALTZ

VINE CIRCUL

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ

ALBERT MALTZ ✦ VINE CIRCUL

95 bani

Meridiane

ALBERT MALTZ

VINE CIRCUL!

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ŞI ARTĂ

În romînește de:
Eugen B. Marian și *Vera Călin*

CUVÎNT ÎNAINTE

Pe Albert Maltz, autorul schițelor din acest volum, stăpînii de astăzi ai Statelor Unite îl urăsc. Îl urăsc într-atîta, încît nu se dau înapoi de a-i arde cărțile, așa cum în Germania hitleristă, pe piețele orașelor, în ruguri imense, flăcările mistuiau operele celor mai mari artiști și gînditori ai poporului german.

Îl urăsc monopoliștii americani pe Albert Maltz și au de ce. Cu un curaj care în țara gangsterilor și a lui MacCarthy numai oamenii cu concepții înaintate îl au; cu hotărîrea pe care numai luptătorul pentru cauza poporului o are; cu convingerea că nu America lui Rockefeller va învinge ci a lui Lincoln, Mark Twain, Walt Whitman, Dreiser, America omului simplu, Albert Maltz își scrie cărțile lui destinate nu miliardarilor, ci milioanelor de oameni sătui de

„modul de viață" american, striviți de acest „mod de viață".

Albert Maltz și-a propus să arate cum se trăiește în societatea dirijată după legile sălbatice ale imperialismului american. Cît de frumoasă apare această societate din literatura scribilor legați de sacul de aur al Wall Street-ului! Dar cît de tristă, de apăsătoare apare de sub pana lui Albert Maltz, scriitorul-militant, a cărui conștiință n-a fost nici coruptă de dolari și nici doborîtă sub amenințările „Comisiei pentru cercetarea loialității americane"!

Opera lui Maltz este un document veridic al „modului de viață" american. Cu acea „compasiune caldă față de oameni", dar și cu „obiectivitatea severă, necruțătoare în descrierea lor" — învățate de la Gorki — Albert Maltz aduce în fața cititorului tipuri desprinse din societatea americană și nu ezită să le prezinte așa cum sînt, fie că este vorba de business-man-ul rapace, fie că este vorba de șomerul declasat, în care demnitatea de om se stinge pe măsura apăsării tot mai grele a imperialismului.

În societatea în care șaizeci de familii stăpînesc totul, mînuiesc miliarde și împrăștie milioane pentru satisfacerea poftelor lor nesăbuite, cineva a scăpat o monedă de cincizeci cenți în groapa ventilatorului de la metrou. Un copil a văzut cum s-a rostogolit banul. Vrea să-l scoată. Are el un sistem: La capătul unei sforicele, leagă gumă de mestecat. Cînd guma ajunge în fundul gropii, banul se lipește și astfel ajunge în mîna băiatului. Operația este, însă, grea și cere îndemînare. Între timp, apare un concurent. Un om în toată firea, specializat într-o asemenea treabă, avînd diferite sfori și instrumente. Este unul din milioanele de șomeri din „raiul american". Nu are altă ocupație. Își agonisește pîinea lui și a familiei pescuind bănuții căzuți în ventilatoarele metroului.

Între băiețașul care primul a văzut banul și omul în toată firea se încinge o luptă. Unul trebuie să fie înlăturat. Așa cere legea concurenței. Fiecare se bate cu ce poate. De data aceasta învinge copilul. Omul în toată firea se retrage, plîngînd, lovit de bulgării de gheață azvîrliți de copil. Dar mîine, cine îl va învinge pe învingătorul de astăzi?

Omul în toată firea nu mai are nici o demnitate: se bate cu un copil pentru un bănuț aflat în fundul unei gropi. Copilul nu are nici un fel de respect, nici un fel de milă pentru un om în suferință. Așa îl învață societatea, așa îl crește societatea. Așa arată societatea în care stăpîn este „măria sa, dolarul".

În cele patru schițe publicate în volumul de față, Albert Maltz și-a propus să demonstreze pînă la ce grad de dezumanizare poate să fie adus omul în societatea capitalistă. Citind aceste schițe, nu poți să nu simți durerea celor distruși de „raiul" american, dar, în același timp nu poți înlătura concluzia că acești oameni zdro-

biți, chinuiți, înjosiți nu vor răbda la infinit, ci vor ridica mîna pentru ca într-o zi acest „rai" să nu mai existe.

In bezna răspîndită de către literatura aservită imperialismului, schițele acestea ale lui Albert Maltz sînt fulgerări care arată adevărul. Un adevăr crud, dureros, dar care trezește la luptă pe cei care cred în demnitatea omului. Și, aceștia sînt cei mulți. Viitorul este al lor.

G. MACOVESCU

VINE CIRCUL!

Era opt fără un sfert dimineața cînd cei doi frați ajunseră pe maidanul unde urma să se instaleze circul, dar acesta încă nu sosise. Pe cîmpia întinsă, acoperită cu iarbă, nu se zăreau nici corturi, nici femei în tricouri sclipind de paiete, nici elefanți ori monștri — nici una din minunățiile pe care și le închipuie oamenii din tîrg, cînd se gîndesc la un circ. Allan, care avea șapte ani, scînci plin de dezamăgire:

— Să vezi că n-o să vie!

Eddie, care avea doisprezece ani, îi răspunse liniștit:

— Pe afiș scrie duminică, nu-i așa? Nu fi prost!

După o clipă de chibzuire, adăugă:

— E bine că am venit devreme! Sigur că o să ne ia pe noi. Cine vine întîi, pe ăla-l ia!

— Da o să mă ia și pe mine, Eddie?

Eddie ar fi avut chef să răspundă: „De cîte ori ai de gînd să mă mai întrebi, mă nerodule? De unde să știu eu?“ Dar fiindcă și el era foarte frămîntat de problema asta, răspunse:

— Iți găsesc eu ceva de lucru! Numai să mă lași pe mine să întreb.

— Ești sigur că o să fie clovni?

— Totdeauna sînt și clovni!

— De unde știi tu?

— Așa, știu și gata!

Eddie își scoase din buzunar cuțitul de cercetaș și deschise una din cele 9 limbi:

— Hai să ne jucăm de-a „țara“. Ne mai trece vremea.

— Eu întîi și-ntîi vreau să-i văd pe clovni, murmură Allan. Pe ei, și tunul care trage cu oameni în loc de ghiulele. Mi-ar părea așa de rău dacă n-ar veni!

Se așezară turcește pe iarbă și începură jocul. Bătea vîntul, dar era o zi frumoasă: soarele era călduț și văzduhul plin de miresmele primăvăratice ale pămîntului reavăn răscolit

de arătură, de mirosul fînului proaspăt cosit și al florilor de cîmp.

Cei doi frați semănau foarte mult la înfățișare; nu se deosebeau decît ca înălțime și greutate. Amîndoi aveau păr cînepiu, piele albă și ochi albaștri, fețe slabe și oase mici: amîndoi erau zvelți, dar firavi la trup. Se vedea că erau frați, mai ales după îmbrăcăminte. Același costum de gata de la Devis, ieșit de soare, uzat și cîrpit, cămășile de bumbac fără mîneci, de aceeași croială, deși de nuanțe deosebite; în picioare pantofi de tenis, căscați în părți și peticiți cu benzi de izolirband.

Se jucară ce se jucară, flecărind despre circ, ascunzîndu-și unul altuia îngrijorarea. Eddie nu văzuse niciodată un circ mare, iar Allan nu văzuse încă nici un fel de circ și erau munciți de gîndul dacă avea sau nu să vină în ziua aceea. Locuiau într-un cătun din Indiana, în inima unei regiuni agricole. Era o „localitate de turneu“, care — după cum socoteau proprietarii circului — merita să fie vizitată numai o dată la cîțiva ani. Cum răsăriseră pe garduri afișele care anunțau un unic și gigantic spectacol, băieții se și repeziseră să ducă mamei lor vestea cea

mare. Ea-i ascultase cu răbdare, ca întotdeauna și răspunsese — cum se întîmpla atît de des :

— Îmi pare rău, copii, dar două bilete costă un dolar și douăzeci de cenți, și eu n-am bani de aruncat pe circ !

Băieții nu încercară să se împotrivească. Din ziua în care — cu trei ani în urmă — tatăl lor își părăsise familia, cuvintele „nu" și „îmi pare rău" se repetaseră atît de des în viața lor, încît se obișnuiseră cu ele. Dar curînd după convorbirea aceea, Eddie aflase de la un băiat mai mare ca el ceva grozav. Dacă veneai devreme, dacă ajutai la așezatul scaunelor, cărai apă sau făceai orice altă treabă, te lăsau să intri la circ pe gratis. Așa că cei doi frați Campbell se înfiinţaseră acolo la opt fără un sfert cu două sandvișuri cu margarină într-o pungă de hîrtie, plini de dorința de a se apuca de lucru. Dar circul încă nu sosise și asta îi îngrijora.

Pe Allan îl rodea o cumplită îndoială : se întreba dacă un băiețaș de șapte ani avea șanse să fie cumva angajat ; Eddie era muncit de alte gînduri. În zilele cînd mama lor era plecată la lucru, Eddie purta de grijă frățiorului său. Ea îi dăduse voie să plece în această expediție cu condiția să nu se despartă nici o clipă de mezinul

său. Eddie făgăduise... Dar îl frămînta presimțirea că avea să fie angajat numai el și prin urmare va avea de ales între circ și datorie. Nici prin gînd, însă, nu-i trecea să renunțe la circ ; în același timp, dacă-l lăsa pe Allan de capul lui toată ziua și-l punea să se ducă singur acasă, cale de o milă, asta însemna să mănînce bătaie și să se ducă la culcare flămînd. Așa că Eddie se lăsa în voia soartei ; își făcea socoteala că oricum, tot prost va ieși.

Ceasurile se făcuseră opt-opt și jumătate, apoi nouă. Pe cîmp se iveau tot mai mulți băieți. Frații Campbell se opriră din joc și începură să se învîrtească printre ei ca niște spioni într-o țară dușmană. Fiecare nou venit era întrebat dacă vrea să-și cumpere bilet la circ sau are de gînd să muncească, pentru ca să intre fără bani. Și fiecare nou venit — și erau destul de mulți — era cîntărit din ochi cu privire la vîrsta, puterea și posibilitățile de a fi sau nu concurent pe piața brațelor de muncă.

În sfîrșit, la zece și jumătate sosiră primii vestitori ai minunii : un șir de remorci uriașe trase de niște tractoare care duduiau. Erau vopsite în roșu și pe fiecare din laturi se putea citi scris cu litere albe : *Circul frații Berry*. Din piep-

turile băieţilor care aşteptau izbucniră strigăte entuziaste şi cu toţii începură să alerge cît îi ţineau picioarele pînă la marginea cîmpului, ţipînd : „Eu pot să muncesc... luaţi-mă pe mine... sînt voinic." Nu angajară pe nici unul şi nimeni nu le dădu nici o atenţie. Dar din cînd în cînd li se striga : „Ia seama, fugi de acolo... dă-te la o parte..." Sosiră tot mai multe remorci care se împrăştiară pretutindeni pe cîmp. Apoi apărură cîteva rulote şi din ele ieşiră o mulţime de oameni în salopete şi haine de pînză care se porniră pe o activitate înfrigurată. Cîţiva lăsară în jos marginile remorcilor, înlăuntrul cărora se vedeau mormane de pînză multicoloră şi prăjini uriaşe, alţii se căţărară pe tractoare ca să ridice vinciurile şi ciocanele pentru bătut ţăruşii.

Fraţii Campbell şi ceilalţi băieţi alergau dintr-un loc într-altul şi strigau cît îi ţinea gura cu glasurile lor subţiri, copilăreşti : Nu vă trebuie vreun ajutor ?... Vreţi să mă luaţi pe mine?... N-aveţi nevoie de nişte băieţi ?

Oamenii păreau destul de prietenoşi, dar fiind grozav de ocupaţi îi alungau şi ţipau la ei.

Pe măsură ce trecea timpul, apăreau tot mai multe remorci şi mai mulţi oameni. Apoi se ivi un fantastic şir de paisprezece elefanţi care călcau greoi, legănat, fiecare din ei ţinînd cu trompa coada elefantului din faţă. Şi pe măsură ce oamenii circului desfăceau şi întindeau pe pămînt pînzele — pînă şi cîţiva elefanţi fură puşi la muncă, să tragă şi să care — pe cei doi fraţi îi cuprindea disperarea. Allan striga :

— N-au să ne ia, ai să vezi ! E doar o păcăleală !

Eddie, deşi voia să-l liniştească, era şi el cuprins de îndoială şi nu-l putea mîngîia. Li se părea de neînchipuit ca nişte băieţi folositori să nu fie angajaţi, cînd tot cîmpul fremăta de activitate şi era atîta treabă de făcut. Şi în timpul acesta tractoarele se depărtau duduind şi se întorceau cu tot mai multe remorci şi cu tot mai mulţi oameni. Curînd, cîmpul deveni un loc primejdios pentru nişte copii ca ei. Oamenii le strigară de mai multe ori s-o şteargă de acolo. Tăcuţi şi necăjiţi, se îndreptară agale spre un colţ mai ferit unde elefanţii care nu lucrau fuseseră rînduiţi unul lîngă altul. Acolo găsiră alţi băieţi, şi, intrînd în vorbă cu ei, aflară că nici unul nu fusese angajat.

Se aşezară pe jos şi începură să se uite la elefanţi ; văzînd forfota de pe cîmp, sufletul li se cătrăni şi mai mult.

— Ţi-am spus eu, mormăi Allan, după un răstimp. N-au nevoie de copii! Hai să plecăm acasă.

— Acasă? De ce? Aici e mai bine decît acasă!

— Ba nu, nu e, dacă nu putem vedea circul!

— Măcar vedem elefanţii! De ce nu te uiţi la elefanţi?

— M-am săturat de elefanţi. Vreau să văd clovnii. Dacă nu pot să văd clovnii, nu vreau să mai stau.

— Ei atunci află că n-ai să mergi acasă! Dacă te duci, îţi rup urechile.

Glasul lui Allan se ascuţi.

— Să nu-ndrăzneşti să dai în mine. Te spun mamei!

— Ascultă, mă, nu fi prost! Doar n-o să dau în tine. Dar ce te-a găsit să te duci acasă? E mai bine aici. S-ar putea să ne mai ia la lucru.

— Vreau să văd clovnii! mormăi Allan.

Se făcuse ora unsprezece. Desfăcură punga de hîrtie şi înghiţiră într-o clipită cele două sandvişuri cu margarină. Acum, pe marginea cîmpului stăteau şi mai mulţi băieţi. Veniseră şi cîţiva oameni mai în vîrstă. Se zvonise că circul sosise tîrziu, că n-avea să mai dea nici o reprezentaţie în după-amiaza aceea şi că nici n-avea să angajeze vreun băiat. Imediat după aceea circulă însă o cu totul altă poveste: pentru a termina pregătirile în vederea spectacolului de după-amiază, era nevoie de ajutoare. Toţi băieţii care voiau să muncească urmau să fie angajaţi la ora douăsprezece, ba avea să li se plătească şi un dolar, başca biletul gratis.

— Vezi, strigă Eddie triumfător. Ţi-am spus eu să aştepţi.

Allan se bucură la vestea asta, dar cînd sosi ora douăsprezece şi nimeni nu fu angajat, începu să scîncească iar că vrea acasă. Apoi într-un colţ al cîmpului fu înălţat un cort cît toate zilele şi din gură în gură umbla vorba că acolo era bucătăria pentru oamenii circului şi că vor avea nevoie de băieţi ca să aşeze mesele şi scaunele. Dar nimeni nu veni să-i angajeze şi cînd cîţiva din băieţii mai răsăriţi o porniră pe cîmp în recunoaştere, fură alungaţi numaidecît. A fost înălţat şi cortul menajeriei, cu valurile de pînză umflîndu-se în vînt, apoi cortul panoramei şi după aceea, la ora unu, uriaşul cort al arenei centrale. Din piepturile spectatorilor izbucni un strigăt de admiraţie — pentru că făcea toate paralele să vezi aşa ceva — dar tot nu se găsi ni-

mic de lucru, nici pentru frații Campbell, nici pentru vreun alt băiat. Stăruia doar priveliștea întristătoare a mai multor lucrători de ai circului, care veniră să bată țăruși în pămînt, din loc în loc, jur împrejurul cîmpului. Băteau țărușii, îi legau între ei cu frînghii și se duceau mai departe.

Eddie și Allan stăteau pe iarbă, lipiți unul de altul, tăcuți... De trei săptămîni inimile lor se îmbătaseră de splendoarea acestei zile. Și acum ziua se arătase foarte amară. Iar cînd, după altă jumătate de ceas de așteptare, un băiat care stătea pe jos lîngă ei se ridică, vestind cu glas tare că îl bate gîndul să se uite dacă s-a deschis panorama ca să cumpere bilete, frații Campbell se întoarseră și se uitară la el, de parcă ar fi vrut să-l înghită. Apoi se priviră drept în ochi copleșiți de o tristețe neputincioasă, înțelegînd pentru prima oară în scurta lor viață cît de deplină și înfricoșătoare este puterea banului.

Curînd, însă, fură angajați. Pe neașteptate, în fața lor răsări un om voios, voinic de stat, într-un costum albastru pătat, cu o cravată în culori vii fluturînd în vînt, cu o pălărie de panama dată pe ceafă ce lăsa să i se vadă chelia. Fluieră o dată tare vîrîndu-și două degete în gură,

rîse cînd văzu cum tot șirul de băieți tresare, și zbieră :

— E vreun băiat pe aici care vrea să vadă circul ?

Vreo optzeci de băieți între cinci și șaisprezece ani săriră în picioare, strigînd cu toții într-un glas : „Da !" Omul rîse, fluieră încă o dată, ca să facă liniște și zise :

— Cam așa mi-am dat și eu cu părerea. Ia strîngeți-vă în jurul meu.

Băieții trecură pe sub frînghii și se înghesuiră în jurul lui. Omul arătă deodată spre Allan, întrebînd :

— Mă, țîncule, cîți ani ai ?

Allan se bîlbîi și turnă repede o minciună :

— Opt !

— Bine. Voiam doar să fiu sigur că ai mai mult de doi ani ; nu angajăm copii sub doi ani.

Băieții izbucniră într-un hohot de rîsete lingușitoare. Omul rîse și el, apoi se potoli deodată și fluieră ca să fie tăcere. De astă dată se uită la ei cu o umbră de severitate, dar în colțul gurii sale mari cu buze subțiri mai stăruia un rînjet.

— Deschideți bine urechile, măi băieți. Acu nu mai e de glumă !

Flutură în mînă un carton de culoare roșie :

— Cînd vine ora reprezentației, am să vă dau la fiecare cîte un bilet din astea, cu care puteți să intrați gratis înăuntru. Nu aveți altceva de făcut decît să mă ajutați să întindem mai bine cîteva frînghii fiindcă e o zi vîntoasă, și pe urmă să așezați niște scaune. O să aveți de lucru cam un ceas, un ceas și jumătate.

Și arătă din nou spre Allan.

— Acu sigur că nimeni nu se așteaptă să fii voinic ca un băiat mare. Dacă ați fi fost toți mai mari, ar fi fost mai bine. Dar nu-i nimic. Dacă faceți treaba cu nădejde o să aveți azi un bilet.

— Fac treabă! strigă Allan cu înflăcărare.

— Și eu! se auzi ca un ecou, glasul unui puști de cinci ani.

— Bine. Acum să știți, băieți, că ați avut noroc azi, un noroc grozav! Uneori prindem imediat legătura cu trenul și ajungem devreme; atuncea nu avem de lucru decît pentru două-zeci-treizeci de băieți. Dar azi sîntem în întîrziere și avem nevoie de toți. Făcu o pauză în timp ce băieții izbucneau în urale. Acum ascultați la mine. Mie-mi place să fiu drept: cunosc toate șmecheriile. De șaisprezece ani umblu cu circul și de nouă ani sînt supraveghetor.

Chiar așa mă și cheamă, Pusher [1]. Dacă aveți nevoie de ceva, strigați-l pe *Pusher*. Acu, dacă se mai află unii băieți care au să muncească numai vreo douăzeci de minute și apoi or să se vîre pe sub vreun cort, să știe că mai tîrziu, cînd s-or întoarce și-or vrea bilete, n-au să capete. Alții dacă nu muncesc cinstit și vor să plece înainte de ora reprezentației, n-au să capete nici ei bilet. Știu că mai sînt unii care nici măcar nu se află aici, dar care au să se arate peste vreo două ceasuri și au să spună că au muncit ca și voi. Numai că ei nu știu cu cine au de-a face! Mie-mi place să fiu drept. Nu dau bilete gratuite de florile mărului! Și știți de ce-mi zice mie Pusher „cel cu ochii în patru"? Fiindcă eu țin minte mutrele! M-am uitat bine la toate fețele voastre și nici un băiat n-o să poată spune că a fost aici dacă nu-l văd cu ochii mei acum. Ați priceput?

Băieții strigară că au priceput și că sînt gata să pornească la treabă.

— Atuncea, veniți după mine!

Rînjind, o luă grăbit spre cortul menajeriei. Frații Campbell, cu ochii strălucitori de mîn-

[1] Joc de cuvinte intraductibil. *Pusher* înseamnă și *supraveghetor* și *cel care e cu ochii în patru.*

drie şi încîntare, se ţinură aproape unul de altul în roiul de băieţi care alergau. Cînd ajunseră la o depărtare de vreo patruzeci de paşi de cort, Pusher era cu sufletul la gură, şi sudoarea îi curgea de pe tîmple pe obrajii buhăiţi. Oprindu-se o clipă, se adresă băieţilor cu un rîs voios :

— Eu, nici vorbă, nu pot s-alerg... ca voi... băieţi ! Ei, acum aţi priceput bine ? Am întîrziat grozav. A plouat cu găleata noaptea trecută...

Şi deodată îi ţinti cu arătătorul său butucănos şi răcni :

— E lămurit ? Nu dăm nici o reprezentaţie astăzi după masă dacă nu munciţi repede şi zdravăn ! Vreau să vă văd cum o luaţi din loc în viteza întîia.

Işi vîrî două degete în gură, fluieră o dată tare şi strigă :

— Larry, unde dracu te-ai ascuns ? Larry !

Un tinerel neras, cu părul zbîrlit, într-o salopetă kaki, murdară, ieşi în fugă din cortul menajeriei. Pusher arătă acuzator la pînza care se zbătea în vînt şi întrebă mînios :

— Vrei să zboare toată şandramaua ? Ţi-am spus să strîngi mai tare frînghiile.

— Nu pot să le fac pe toate odată ! — răspunse tinerelul, morocănos. Joe mi-a spus să aduc fîn pentru antilope !

— Ce l-a apucat şi pe Joe ăsta, e însurat cu vreuna din antilopele alea ? Nu m-aş mira ! Strînge bine frînghiile, pînă nu le ia vîntul, fir-ar al naibii. Voi, copii, voi de colo... făcu el semn cu amîndouă braţele, către o ceată de şase copii, între care se aflau şi fraţii Campbell. Ţineţi-vă de prietenul meu Larry. Să faceţi tot ce vă spune el.

— Stai o clipă ! Ar trebui să rămînă un vlăjgan şi aici ! spuse Larry, posomorît. In ceată era şi un băieţandru uscăţiv de vreo cincisprezece ani, dar toţi ceilalţi erau mai mici.

— Ei — răspunse Pusher — nu-i ăsta singurul cort şi trebuie să bag înăuntru toate scaunele ! Crezi că cinci mii de scaune se mişcă aşa, singure ? Se întoarse spre băieţi : Cînd isprăviţi treaba aici, veniţi dincolo, la arena mare ! Vă dau biletele... Daţi-i drumul, copii !

Pusher plecă cu ceilalţi băieţi tropăind mărunt în urma lui.

— Vezi ? şopti Allan fratelui său, plin de mîndrie. Ţi-am spus eu că n-o să fiu prea mic !

— Acum să muncești cît te țin puterile, îl sfătui Eddie. Nu trebuie să ne lăsăm mai prejos decît ceilalți!

Larry le spuse pe un ton acru, dar nu lipsit de umor:

— S-a făcut! Haideți, zilerilor — treceți cîte trei de o parte și trei de alta a odgonului ăstuia. Băieții mai mici, alături de mine.

Băieții își luară locurile și apucară zdravăn de frînghia cea grea. Larry se aplecă peste țărușul de jos și făcu să alunece pe el, cu dibăcie, nodul care ținea întinsă frînghia. Strînse capătul care slăbise într-un nod în jurul țărușului, și-l ținu cu amîndouă mîinile.

— Strașnic! Trageți!

Băieții traseră din răsputeri și Larry se încordă.

— Trageți zdravăn!

Traseră iar, privind la pînza cortului, care se întindea.

— Trageți vîrtos! Acum țineți-o!

Încolăci repede frînghia în jurul țărușului și o legă bine. Trecură la țărușul următor. În timp ce-l așteptau să dea drumul frînghiei ca să lunece nodul, Allan îi șopti lui Eddie, care era lîngă el:

— Întreabă-l dacă au cîini dresați.

— Ssst! Nu trebuie să-l sîcîim!

Se auzi comanda:

— Trageți!

Băieții traseră.

— Trageți! Trageți zdravăn!... Ține așa!

Trecură de la al doilea țăruș la al treilea, la al patrulea, al cincilea. Și, foarte curînd, celor doi frați le pieri orice drag de munca pe care o făceau. Era o muncă grea să tragi în jos, cu toată puterea, de frînghia groasă de Manila, în timp ce pînza cortului flutura în vînt. Era o frînghie arsă de soare, bătută de vînturi, de ploi și de vreme. Ghimpii de cînepă îi înțepau și îi zgîriau, și palmele lor catifelate de copii începură să-i usture de atîta frecat. Allan începu să simtă că brațele îi atîrnă grele, că degetele îl dor. Dublul șir de țăruși care făceau înconjurul cortului celui mare părea nesfîrșit, iar Larry comanda într-una fără răgaz:

— Trage! Trage! Trage vîrtos!

— Mă dor mîinile, se văită deodată Allan.

— Scuipă în palme! îl sfătui Larry. Nu le lăsa să se înfierbînte.

Băieții scuipară în palme și se apucară din nou de muncă, cu o încredere și voie bună care

nu ţinu însă mult. Descoperiră că nu folosea la nimic să-ţi scuipi în palme. Palmele li se înroşeau mai departe şi-i dureau tot mai tare, aşa că trăgeau ceva mai puţin vîrtos şi le trebuia ceva mai mult timp pentru fiecare frînghie. Larry începuse acum să spună :

— Haideţi, haideţi, apucaţi bine de frînghie! Trageţi tare !

Încet-încet se simţiră pierduţi într-o junglă de frînghii şi de ţăruşi. Răsuflarea începu să li se taie şi clipeau cînd picuri de sudoare sărată li se prelingeau în colţurile ochilor. Coapsele le tremurau de atîta încordare, trupurile lor plăpînde, obişnuite să obosească în joacă, dar, nedeprinse cu munca susţinută, erau istovite.

— Trage ! Trage vîrtos !

Gîfîind şi ostenit, Eddie Campbell începu să fie îngrijorat. Văzînd cît de sleit era el, îi era teamă să nu i se întîmple ceva fratelui său. Dacă Allan se oprea din lucru, aveau să-l dea afară. Şi dacă se întîmpla asta, el ce să facă ? Deodată, deşi se temea de Larry, întrebă cutezător :

— Dom'le, nu putem să ne oprim o clipă ?

Larry se îndreptă din şale, rîse puţin cu oarecare simpatie şi încuviinţă.

— Doar o jumătate de minut, copii !

Cel mai vîrstnic dintre băieţi, care avea vreo cincisprezece ani, îşi scuipă în mîinile pătrate şi spuse umflîndu-se în pene :

— Eu unul nu-s obosit !

— Ei, chiar dacă tu nu eşti obosit, eu unul sînt, îi răspunse Larry. Mai trăgeţi-vă sufletul puţin.

Îşi dădu capul pe spate, se uită la albastrul cerului şi spuse cu un zîmbet :

— Doctorii ar trebui să-i cerceteze pe toţi ăi de lucrează într-un circ, să vadă dacă sînt zdraveni la minte. Nici vorbă, nu pot să sufăr vîntul ! Mai bine să plouă decît să bată vîntul !

— Cum îţi mai e ? îi şopti neliniştit Eddie frăţiorului său.

— Sînt grozav de obosit, mărturisi mezinul.

— Şi eu sînt obosit, dar n-o să te opreşti din lucru, nu-i aşa ?

— A, nu ! Vreau să-i văd pe clovni !

— Aşa ! Ţin'te bine !

— Pe tine te dor mîinile, Eddie ? Pe mine mă dor grozav. Am făcut băşici. Uite.

— Şi pe mine mă dor, dar nu-i aşa că n-o să te opreşti din lucru ? Am şi făcut jumătate din treabă.

— Nu, n-am să mă opresc.

Unul din băieţii ceilalţi întrebă :

— Dom'le, nu ştii cît e ceasul ?

— Cam vreo două şi ceva. Hai să-i dăm drumul iar, copii !

— Reprezentaţia începe la două şi jumătate, nu-i aşa ?

— Niciodată n-a început la două şi jumătate în sezonul ăsta. Eu zic că azi o să-nceapă pe la vreo patru.

— Atunci crezi cumva că o să putem vedea şi panorama, monştrii şi toate celelalte ? întrebă Allan arzînd de nerăbdare. Cu biletul ăsta o să putem intra şi acolo ?

— Nu ştiu, nu-s eu directorul nenorocitului ăstuia de circ, răspunse Larry înţepat.

— Haideţi, trageţi ! Trageţi ! Trageţi vîrtos !

Se apucară din nou de lucru şi oboseala lui Allan se prefăcu în istovire, în durere. Il auzi pe Eddie şoptindu-i gîfîind, cuvinte de îmbărbătare.

— Hai, piciule ! Mai sînt numai vreo cîteva, piciule.

Dar piciul nu mai avea putere nici să răspundă...

Descoperea că mîndria şi dorinţa lui de a vedea circul nu mai însemnau nimic faţă de mîinile care-l ardeau şi braţele care atîrnau ca de plumb. Se opri din lucru.

— Ah, haide, îl rugă Eddie îngrozit, te rog !

— Nu mai pot !

— Aşază-te pe iarbă ! îi spuse Larry, încruntat. Tot nu mai eşti bun de nimic !

— O să-ţi pierzi biletul, Allan ! îi strigă disperat fratele său. Domnule, te rog, lasă-l să lucreze mai departe !

— Ei, dă-o-ncolo, dacă eşti îngrijorat din pricina asta, uită ce ţi-am spus, zise Larry. Crezi că am de gînd să te pîrăsc sau mai ştiu eu ce ? Drept cine mă iei ? şi adăugă, întors către Allan : Mergi pe lîngă noi, ca să nu te ia la ochi Pusher, şi gata socoteala ! Haideţi, trageţi, copii.

— Tii ! Straşnic ! Mulţumesc ! strigă Eddie.

— Trage, trage vîrtos !

In cele din urmă sfîrşiră înconjurul cortului arenei centrale. Toate frînghiile fură strînse bine. Şi pînza putea acum să reziste vîntului.

— Amin ! făcu Larry. Gata, l-am legat !

Chicoti uşor, uitîndu-se la băieţi. Flăcăiandrul de cincisprezece ani rezistase bine la muncă,

dar ceilalți erau aproape la fel de istoviți ca și Allan; toți, ca și Eddie, aveau mîinile bășicate.

— Ești dărîmat, ai? îl întrebă Larry cu un rînjet în colțul gurii. Dați o fugă pînă la Pusher și luați-vă biletele! Sper că le meritați!

— Eu nu-s obosit, se lăudă băiețandrul de cincisprezece ani. Sînt deprins să muncesc din greu.

— Cu atît mai bine pentru tine, fiule.

— Mulțumesc, dom'le, murmură Eddie. Pentru fratele meu, știți.

Larry îi dădu un ghiont în coaste.

— O să faci și tu același lucru pentru mine, odată și odată.

Allan întrebă:

— E pe undeva apă de băut? Sînt tare însetat.

— Vezi colo, lîngă cortul ăla mic? E un burduf cu apă. Dacă găsiți cumva și bere în el, fluierați-mă să vin și eu.

Larry zîmbi binevoitor și se întoarse în cortul menajeriei.

Băieții o luară de-a curmezișul, pe cîmp, mergînd încet, dar mîndri de isprava lor. Își comparau bășicile din palme și se mințeau unii

pe alții că sînt numai un pic obosiți. Allan îi șopti fratelui său:

— M-am ținut tare, nu-i așa?

— Sigur că te-ai ținut!

— N-am vrut să mă opresc, dar mă dureau așa de tare mîinile...

— Ai lucrat strașnic.

— Tu ești obosit?

— Mda, nițel.

Apa era caldă și stătută, dar o băură cu lăcomie, pentru că erau însetați. Apoi, ceva mai înviorați, o porniră mai repejor spre arena centrală.

— Aș fi vrut să-l întrebi de cîini, zise Allan. După clovn, tare aș vrea să văd cîinii care se cațără pe scări... Cred că au cîini!

— O să-l întreb pe Pusher, fu de părere Eddie. El trebuie să știe.

Îl găsiră pe Pusher lîngă arena centrală. Stătea în fața unei remorci, și dădea ordine unui grup de băieți care alergau încolo și-ncoace cărînd scaune. Se duseră grămadă la el, cu băiețandrul de cincisprezece ani în frunte.

Acesta spuse:

— Domnule Pusher, iată-ne, am sosit! Am strîns bine frînghiile. Ne dai biletele?

— Mai e vorbă? Sigur că vi le dau, răspunse voios Pusher. Numai luaţi acum cîteva scaune şi băgaţi-le înăuntru, doi cîte doi.

Eddie spuse, cu glas stins:

— Cum adică, trebuie să mai muncim încă?

— Trebuie să băgăm scaunele astea înăuntru, răspunse Pusher vesel. Nu putem da reprezentaţia fără scaune! Deocamdată numai jumătate din scaune sînt înăuntru. Haideţi să-i dăm drumul, nu-s grele.

— Ai spus că o să căpătăm bilete, îl învinovăţi înciudat băieţandrul de cincisprezece ani. De ce nu ni le dai?

— Uite ce e, răspunse Pusher, şi zîmbetul îi pieri de pe buze. Să nu-mi spui mie ce să fac! Treaba mea e să mă îngrijesc ca scaunele astea să fie duse înăuntru. N-am ce-ţi face dacă suflă vîntul şi a mai fost nevoie să trageţi şi frînghiile. Puţină muncă în plus n-o să vă strice. Eu răspund de scaune. Ce-i cu tine, eşti prea leneş ca să duci cîteva scaune înăuntru? Ei, spune odată: da sau nu?

— Da, mormăi băiatul.

— Bine, atunci luaţi-vă cîte un tovarăş şi intraţi în rînd. Haideţi, mă, voi ăştia, cu părul cînepiu! Sînteţi fraţi, nu? Apucaţi-vă de treabă.

— Sîntem obosiţi, spuse Eddie. Grozav de obosiţi.

Pusher îl luă la rost:

— N-o să vă strice să fiţi puţin obosiţi. Doar sînteţi muncitori, ce naiba!

Îi împinse uşor pe amîndoi în şirul de dinaintea remorcii.

— Reprezentaţia trebuie să înceapă peste cin'şpe-dooj' de minute.

Allan îi şopti fratelui său, pe un ton plîngăreţ:

— Nu pot să mai fac nimic, Eddie, sînt prea obosit, mă dor prea tare mîinile.

— Dar ţine numai cincisprezece minute! A spus că scaunele nu sînt grele.

— Nu pot să mai fac nimic, Eddie!

— Măi, ascultă — şopti disperat Eddie — poţi să te prefaci. Am să le car numai eu, dar tu să te prefaci şi să le ţii de un picior!

— Bine, asta am să pot să fac.

— Hai să-i dăm drumul, se zborşi Pusher. Căraţi-le înăuntru. O grămadă de oameni aşteaptă afară, ca să vadă reprezentaţia.

Scaunele erau puse unul peste altul, în remorcă. Erau scaune de lemn pliante, prinse cîte trei. Un om de al circului, asudat, se apleca

înăuntrul remorcii şi le da la mînă, unul cîte unul, repede, unui flăcău bine legat, de vreo şaisprezece ani. Acesta la rîndul lui le trecea echipelor de băieţi. Apoi, doi cîte doi, îmboldiţi de limba ascuţită a lui Pusher, băieţii alergau pînă la arena centrală, care se afla la vreo douăzeci de paşi depărtare.

— Ia să-i dăm puţin zor! Am întîrziat grozav azi! Doar nu vreţi să pierdeţi reprezentaţia, nu-i aşa, copii? Haideţi, fraţilor, e rîndul vostru — puneţi mîna pe un scaun.

Eddie luă în braţe scaunul pliant şi Allan îl ridică de-un capăt cît de sus îi îngăduiau puterile lui sleite. Amîndoi o luară la picior în trap mărunt, în vreme ce glasul lui Pusher îi zorea din urmă. Era un vălmăşag uriaş de chipuri care se mişcau, de aparate ridicate pînă în tavan, de oameni care ţipau, de scaune trîntite. Pe o platformă o orchestră de muzicanţi în uniformă îşi acordau instrumentele scoţînd note stridente. Auziră pe cineva strigînd:

— Ei, nu staţi acolo proţăpiţi! Puneţi mîna pe scaune, copii!

Băieţii se îndreptară spre un podeţ de scînduri. Le arătase un ajutor de supraveghetor cu degetul că acolo trebuiau duse scaunele. Urcară podeţul unde nişte oameni aranjau scaunele. Îşi lăsară jos povara, apoi se întoarseră anevoie, ferindu-se de celelalte echipe de băieţi care urcau, şi dîndu-se la o parte din calea unui tractor.

Eddie spuse:

— Mergi încet, să ne odihnim de fiecare dată la întoarcere.

Incetiniră pasul, dar glasul ajutorului de supraveghetor îi şfichiui ca un bici:

— Hei, băieţi ce faceţi? Lucraţi sau trîndăviţi? Aici nu avem nevoie de trîntori.

Incepură iar să alerge. Pînă atunci locul fusese o junglă de frînghii şi ţăruşi. Acum era un munte de scaune pliante. Remorca fusese golită, dar altă remorcă, plină, aştepta alături de prima. Munca nu era atît de istovitoare cum fusese trasul frînghiilor şi tot se mai puteau odihni un timp, la întors, dar rezistau mai greu fiindcă erau obosiţi. Allan o ţinea însă morţiş că trebuie să stea jos puţin. Trebuie! Şi Eddie îl ruga stăruitor:

— Te dă afară dacă stai jos! Uite, mă duc eu singur. Doar vrei să-i vezi pe clovnii aceia caraghioşi, nu-i aşa, Allan?

Dar curînd îl copleşi şi pe el oboseala. Fe-

țele amîndurora erau albe de oboseală și părul leoarcă de sudoare.

Numai Pusher îi mai ținea în picioare. Îl urau din tot sufletul și asta le ajuta; nu-și puteau astupa urechile ca să nu-l audă, și asta le ajuta...

— Îl vedeți pe tipul ăla? Vrea un bilet pe degeaba. Ci-că-i obosit. Ei, să nu mori de rîs? Vrea să muncească, dar nu vrea să se ostenească nițel. Bine, șterge-o, fiule! Ia-ți picioarele la spinare și cărăbănește-te de aici. De la mine nu capeți nici un fel de bilet! Acum ascultați la mine, copii! Reprezentația trebuie să înceapă peste zece-cin'șpe-dooj' de minute. Dacă vreți biletele astea mici și drăguțe, cărați scaunele! Ne-au mai rămas acum doar o jumătate de camion de transportat. N-o să vă facă rău să lucrați puțin, ba chiar e bine să vă deprindeți cu munca! Așa, ha, ha! Voi cărați, și eu vă îmboldesc! Ha, ha! Așa merge lumea! Mișcați, copii!

Eddie începu să se roage în gînd. Se ruga bunului dumnezeu ca Allan să reziste pînă la capăt, ca el însuși să fie în stare să se ție pe picioare pînă la capăt. Se ruga ca după ce vor sfîrși cu munca aceea grea, nimic să nu-l mai împiedice să vadă reprezentația.

Cînd ultima remorcă fu golită și ultimul scaun fu așezat la locul său, era patru și cinci. Înăuntrul arenei centrale pistele presărate cu rumeguș fuseseră curățate și orchestra cînta. Băieții se înșirară în fața lui Pusher așteptînd biletele. Cei mai mari mîrîiră osteniți:

— Zic și eu că am făcut ceva treabă azi — ei?... Zău că mi-ar place să umblu și eu cu circul ăsta!

Cei mai mici stăteau, buimaci de oboseală și fără glas, dar pătrunși de mîndrie și de sentimentul biruinței finale, în vreme ce Pusher spunea voios:

— Vrea vreunul din voi să se întoarcă diseară la zece și jumătate ca să scoată scaunele astea afară? Vă dăm o mînă de gologani, un sac întreg de gologani. Ei, s-a făcut, copii, taman cum v-am spus, duceți-vă înăuntru și petrecere frumoasă! În viața voastră n-ați mai văzut un circ ca ăsta.

Ca într-un vis, cei doi frați intrară în arena centrală. Ajutorul de supraveghetor le strigă:

— Hei, băieții care au muncit, veniți încoace.

Ajunseră la scaunele lor, își găsiră locurile și se așezară alături, ghemuiți unul într-altul, cu ochi sticloși. Circul se umplea, orchestra cînta

prea tare. Reflectoarele băteau în pistele presărate cu rumeguş. Allan murmură:

— Clovnii şi cîinii şi tunul... pe astea vreau să le văd...

— Eu trapezul... mormăi la rîndul lui Eddie.

Atît vorbiră. Nu mai erau în stare nici să deschidă gura. Clipiră din ochi; luminile erau prea puternice. Îşi destinseră corpurile istovite în căldura cortului scăldat în soare. Apoi orchestra începu să cînte în surdină şi glasul unui crainic îi asurzi dintr-un microfon. Dar nici unul din băieţi nu înţelese prea mult din ce spunea. Orchestra începu iar să cînte tare şi pe intrările laterale ale arenei năvăliră în fugă nişte dansatoare indiene. Un răstimp, care băieţilor li se păru destul de îndelungat, dansatoarele se rotiră în vîrtej în faţa lor şi-şi legănară braţele într-o parte şi-ntr-alta, ca nişte şerpi unduitori. Ieşiră, şi în locul lor veniră elefanţii care făcură tot felul de isprăvi pe care băieţii se străduiră din răsputeri să le privească; dar pe elefanţi îi mai văzuseră, şi numerele care urmau unul după altul pe cele trei piste îi zăpăceau. Şi deodată capetele le căzură grele pe umeri. Vlăguiţi, cei doi fraţi se rezemară unul de altul şi adormiră.

— Ia te uită la ei, făcu Pusher. Aşa-i totdeauna. Pun prinsoare că pe-acolo, pe sus, sînt vreo cinci care dorm buştean şi alţi zece care habar n-au ce văd.

Ajutorul de supraveghetor încuviinţă:

— De, i-ai zorit al naibii azi! Eram în întîrziere.

— Eu i-am zorit? Doar n-am dat eu ordin să bată vîntul! Trebuia să-mi fac slujba, nu? Şi copiii ăştia ard de poftă să vadă circul! Nu-ţi cerşesc să le dai de lucru?

— Ce dracu! Trebuia să dăm drumul la matineu! Nici n-am crezut c-o s-o scoatem la capăt. Dar am încasat o groază de parale...

Băieţii se treziră tresărind, la bubuitul tunului, tocmai la timp ca să vadă — ca-ntr-un vis rău — cum un om cu o mască pe obraz ţîşneşte din botul unui tun sus, sus de tot, şi aterizează cu o tumbă într-o plasă. Un ropot de aplauze izbucni şi din toate părţile spectatorii se ridicară în picioare. Publicul începea să plece.

Şi pentru că nu mai era nimic de văzut, fraţii Campbell se duseră şi ei acasă.

STRADA 20

Pe la unsprezece și jumătate dimineața, ambulanța cu geamuri mate trase în fața pensiunii. Ceva mai devreme opriseră acolo patru mașini de-ale poliției, cu radio, iar și mai devreme trecuseră cei doi oameni de la societatea „Con Edison", chemați să cerceteze de ce mirosea așa de tare a gaz. Mirosul umpluse toată pensiunea, iar vecinii, ducîndu-se dis-de-dimineață la biserică, strîmbaseră din nas cînd trecuseră prin fața casei.

Era o zi frumoasă de primăvară timpurie. Un soare strălucitor scălda în razele sale strada pe care băieții din cartier băteau mingea, îmbrăcați în hainele lor de duminică, puțin cam mototolite. Mai toate casele aveau ferestrele deschise. Bărbați proaspăt rași, în cămăși fără guler sau în flanele, femei cu șorțuri roase, în capoate trandafirii țepene și pretențioase, cumpărate de gata, se rezemau de pervazuri și priveau fără țintă precisă strada, cerul, oamenii care treceau. Așa aveau să-și petreacă aproape toate duminicile și în această vară ce se apropia; la primul val de căldură, își și luaseră posturile în primire. Strada răsuna de larma iscată de băieții prinși în jocul lor, de zgomotul ritmic al pantofilor unei fetițe care sărea coarda, de uruitul aparatelor de radio. Totuși era cea mai liniștită zi a săptămînii; tihna și razele soarelui te pătrundeau cu o căldură plăcută.

Sfîșiind vuietul obișnuit al orașului, sirena ambulanței sunase strident pînă în fața pensiunii, încă de cînd luase colțul cu strada a 8-a și începuse să coboare pe strada a 9-a.

Cînd ajunse în dreptul școlii, șoferul încetini și în cele din urmă frînă în fața casei mohorîte, cu pereți de cărămidă aparentă, înnegriți de funingine. Jocurile încetară și toate privirile se ațintiră asupra ambulanței. Strada păru că se reculege, căpătînd un aspect de demnitate țeapănă în fața evenimentului care era pe cale să se petreacă, în fața acestei întîmplări ciudate și cu

care totuşi se deprinsese, întîmplare care se petrecuse şi cu o săptămînă mai înainte şi avea, poate, să se repete curînd.

Cei care ştiau ce caută acolo ambulanţa o spuseră şi celorlalţi. Intr-o clipită, maşina fu înconjurată de copii. Erau copiii hamalilor, ai şoferilor de camioane, ai numeroşilor şomeri din cartier. Se apropiau destul de vorbăreţi şi nu păreau uimiţi, dar nici nu rîdeau prosteşte — afară doar de cei mai mici. Erau copii între patru şi paisprezece ani — băieţii în hainele bune pe care le îmbrăcau doar o dată pe săptămînă — fetele în rochii de duminică, lucrate în casă. Doar un băieţaş italian purta pantaloni albaştri de doc, pătaţi, ca şi cum ar fi fost o zi oarecare din săptămînă. Dar şi el pricepea gravitatea momentului şi se înghesuia laolaltă cu băieţii mai răsăriţi, care erau mai toţi irlandezi de baştină. Stăteau cuminţi. Pe feţele lor citeai că ştiau la ce aveau să fie martori, deşi uneori le surprindeai cîte un zîmbet uşor; aveau întipărită pe faţă o gravitate de oameni mari, chiar atunci cînd vreunul dintre ei făcea vreo glumă. Iar cînd cei doi oameni posomorîţi de la volanul ambulanţei coborîră din maşină, intrînd cu paşi măsuraţi pe uşa pensiunii cu patru etaje, băieţii

se îngrămădiră îndărătul lor cu o curiozitate mută, stăruitoare. Proprietăreasa le strigă „Căraţi-vă" şi le trînti uşa în nas, dar omuleţii se întoarseră agale să se uite mai departe la ambulanţă.

Acuma, pe sus, pe la ferestrele deschise ale caselor din jur, se înşiraseră părinţii acestor copii, cîte unul la fiecare geam, aşteptînd şi ei în linişte cele ce vor urma. Nu coborîse nimeni. Pe stradă nu era decît o femeie între două vîrste, scundă şi îndesată, şi un portar negru de la un bloc învecinat, care se aflaseră acolo înainte de sosirea ambulanţei. Stăteau alături de pensiune, în faţa intrării Clubului Teatrului de Cameră, un mic teatru particular, care îşi ducea existenţa din donaţii. Fusese înfiinţat de curînd şi, în ajun, bărbaţi şi femei în haine de seară fumaseră în foaier, în antractele spectacolului. Cu o seară în urmă, copiii trăseseră cu coada ochiului pe la geamurile colorate ale intrărilor la vizitatorii în ţinută de gală, se-nvîrtiseră în sus şi în jos, cercetînd cu privirea „Oldsmobilurile" şi „Packardurile" înşirate la marginea trotuarului, într-o splendidă desfăşurare de zile mari. Şoferii în uniforme le spuseseră să se care, la fel cum le strigase mai adineauri şi proprietăreasa pensi-

unii ; dar ei nu se căraseră de acolo, ci rămăseseră pe loc. Își cunoșteau drepturile, își cunoșteau strada, știau de cine s-asculte și pe cine să nu ia în seamă. Rîseseră în nas șoferilor în uniforme, cu un dispreț suveran, așa cum făceau și acum, strînși ciotcă în jurul ambulanței.

După ce intrară în casă cei doi oameni, unul din copii — un băiat cu fața osoasă, gălbejită și cu părul blond — le făcu celorlalți un semn cu degetul cel mare și murmură în șoaptă :

— Mamă, mamă, Amos și Andy, Gallagher și Ghean [1] ! Așa-i c-a dat bafta peste ei ?

— Intr-o bună zi au să te ducă și pe tine pe targă, mă Tișpirică — comentă, glumeț, un băiat voinic.

— Bate-n lemn, replică băiatul cel blond, ciocănindu-se în cap cu încheieturile degetelor.

— Uite-o pe Mary-Picioare Mari, anunță un al treilea băiat arătînd cu degetul. Se răsuci pe călcîie și izbucni într-un rîs gîlgîitor, nestăvilit. Hai să-i spunem că avem un mușteriu care vrea să joace *bingo* [2].

Băieții o pîndiră pînă se apropie, pufnind de rîs, dar un rîs plin de simpatie. O simpatizau pe Mary fiindcă era o femeie dintr-o bucată, cu inimă bună, și-i lăsa să se joace-n voie în fața locuinței ei de la subsol ; din cînd în cînd îi cinstea cu cîte-o sticlă de bere. Deși o simpatizau, băieții își băteau joc de ea, fiindcă Mary era o muiere caraghioasă, care învîrtea afaceri dubioase, și ei știau despre ce era vorba. Rămasă văduvă cu patru fetițe mici, Mary își croia drum prin viață dînd din coate și profitînd de pe urma slăbiciunilor vecinilor ei — oricît de meschine erau. In ultima vreme aranja partide intime de *bingo* de două ori pe săptămînă ; la aceste partide venea cine voia și toți cei pe care îi putea ea prinde cu arcanul. Petrecerile ei aveau succes. Inafară de asta, își sporea micile ei venituri procurînd pe sub mînă băuturi de contrabandă pe care le plasa inițiaților în odăița din dos a apartamentului ei. In general, Mary se gospodărea cu dibăcie și cele patru fetițe erau destul de bine hrănite, curate ca florile și grozav de neastîmpărate.

Mary venea în josul străzii tropăind, călcînd apăsat ca-ntotdeauna, ca un cal mare de camion, scoțînd scîntei din caldarîm. Porecla de „Picioare Mari“ nu venea de la forma picioarelor ei, care nu erau neobișnuite, ci de la zgo-

[1] Cupluri de comici vulgari, foarte popularizați în cadrul emisiunilor radiofonice comerciale din S.U.A.

[2] Joc de cărți.

motul pe care-l făcea mergînd. Iar acesta, la rîndul său, era pricinuit de blacheurile de metal pe care le purta la tocuri, ca să-și cruțe talpa pantofului. Acum, cu o strîmbătură veselă pe fața ei durdulie, Mary se apropie de ambulanță. Avea picioare ciolănoase, ca suporturile unei sofale demodate, obrazul lat cît un cazan de mărime potrivită, un dos de proporții gargantuești. Să vezi și să nu crezi! Avea treizeci și cinci de ani, era foarte caraghioasă cînd umbla, și băieții o întîmpinară, ca de obicei, cu chicoteli înăbușite.

— Hei! le strigă Mary, făcîndu-le semn cu mîna. Hei, Tommy, Dusty, hei, băieți!

Glasul ei avea un timbru cald, răgușit, venind din gîtlej.

Dusty, un flăcăiandru îndesat, de vreo doisprezece ani, făcu cu ochiul celorlalți gură-cască. Își vîrî mîinile în buzunarele pantalonilor noi, lungi, și începu jocul:

— Hei, Mary, avem pe cineva care vrea să joace *bingo*.

— Da? întrebă Mary, numai ochi. Se uită pe rînd la toți. Și unde-i?

— Nu-i bărbat, e o femeie!

— I-ai dat adresa mea? I-ai spus cînd jucăm? I-ai vorbit de mine? întrebă Mary, curioasă.

— Nu, da-ți fac cunoștință cu ea cînd coboară. Acu e sus.

— Du-te-ncolo! îl repezi Mary. N-am nevoie să fiu prezentată nimănui!

Era adevărat! N-avea nevoie de așa ceva.

— Cucoanei ăsteia o să ai nevoie să-i fii prezentată, se amestecă în vorbă băiatul italian, chicotind.

Băieții rîseră. Mary făcu o pauză, uitîndu-se bănuitoare cînd la unul, cînd la altul.

— Nu cumva mă luați peste picior, hai? îi întrebă ea, cu naivitate.

Blondul se uită lung la picioarele butucănoase ale femeii, se plesni cu mîna peste cap și fluieră.

— Ce să te mai iau și eu peste picior!... declară el, cu hotărîre.

Mary rîse, laolaltă cu ei.

— Cu atît mai bine pentru tine, maimuțoiule! îi spuse lui Dusty. Fă-te-ncoa, să-ți scutur puricii.

Băieții hohotiră. Dusty roși.

— Hai te cară îndărăt la poşirca ta! bufni el. Picioa...

Dusty se opri. Blondul îl înghiontise zdravăn între coaste.

— Ce te-a apucat? îl întrebă el.

— Lasă-te de glume! murmură blondul.

Şi se stropşi la ei cu glas răguşit, făcînd pe grozavul:

— Dacă-ţi spun că ajunge, gata! Las-o-n pace!

— Şi dacă nu vreau?

— Astîmpără-te, n-auzi? şi se stropşi iar: Te buşesc, bă, netotule!

Dusty se potoli pe dată. Băieţandrul cel blond era bătăuşul cartierului.

— Hei, Dusty, îl strigă Mary veselă, şi adăugă încet, aproape şoptit: Ţi s-au descheiat pantalonii! Ia te uită!

Dusty se uită.

Băieţii hohotiră din nou.

Inecîndu-se de rîs, Mary se îndreptă bocănind spre lumea strînsă în faţa Clubului Teatrului de Cameră.

— Bună, drăguţo! spuse ea femeii care sta în uşa teatrului. Nu te-ai arătat pe la mine aseară.

Femeia o privi prostită. Era o făptură pirpirie cu faţă de maimuţă, îmbrăcată în negru din cap pînă-n picioare, cu un pîntec enorm, ochi urduroşi şi un puf blond pe obrazul roşu ca o cireaşă. Mesteca în neştire un capăt de aţă.

— Nu, n-am fost! răspunse ea. Apoi cu o ciudată lipsă de legătură, rosti:

— Viaţa-i aşa de scumpă!

— Dar o partidă de *bingo* nu-i scumpă, reluă Mary, cu convingere. La *bingo* cîştigi.

— Eu nu cîştig... spuse bătrîna. Şi mă chelfăneşte bărbatu-meu.

— Cum o să cîştigi dacă nu joci? stărui Mary. Adu-ţi şi bărbatul.

— Ei, oricum, acum nu-mi arde de aşa ceva, îi reteză bătrîna vorba, cu un aer plictisit. Nu ştii că aşteptăm s-o scoată pe una care s-a sinucis?

— Cine s-a sinucis? exclamă Mary, cuprinsă de spaimă. A mai fost una şi duminica trecută!

— Aia era o coniţă tînără. Asta e o cucoană bătrînă. Au s-o care jos pe targă chiar acum, adăugă satisfăcută bătrîna cu faţa de maimuţă.

— Chiar acum, repetă Mary, ca un ecou. Faţa ei roşcovană se făcu lividă. Privirea ei, nepăsă-

toare pînă mai adineauri, deveni deodată încordată ca şi cum ar fi ascuns vreo suferinţă intimă, tainică. Păru dintr-o dată bolnavă.

— Unii îşi pun la cale sinuciderea cu săptămîni de zile înainte, spuse portarul negru. Pun prinsoare că şi asta plănuise totul din vreme!

— Ai de se omoară singuri sînt ţicniţi, rosti bătrîna, mulţumită.

— Ba nu, nu-s ţîcniţi de loc! sări portarul. Pun la cale totul cu de-amănuntul. Astupă chiar şi uşile cîteodată. Nu-s nebuni de loc!

— Uite, îl întrerupse femeia cu faţa de maimuţă, arătînd cu degetul. Unul din şoferi coborîse. Se sui la volanul ambulanţei, se aplecă peste scaunul de piele, scoase o prelată de pînză de sac făcută sul, care părea o coşniţă cu mînere. Călcînd cu paşi măsuraţi, cu faţa împietrită, omul intră din nou în casă, fără să dea nici o atenţie copiilor care căscau gura.

— Ce-o fi asta? întrebă portarul.

— Cu asta o s-o învelească, lămuri veselă femeia cu faţa de maimuţă. Vorbea, mestecînd mereu capătul acela de aţă neagră. Mă întreb cum o fi arătînd acum?

— Ah, nu-mi mai spune! strigă Mary. Trupul ei uriaş fu scuturat brusc de un fior. Parc-ar fi fost o bucată de gelatină. O cucoană bătrînă! Ah, ce grozăvie! Nu, nu mai rămîn aici nici o clipă.

Trecu strada în grabă, tropăind. Dar pe partea cealaltă se opri ca să-şi înalţe privirile, pline de o mirare dureroasă, spre fereastra cernită a pensiunii; îşi încrucişase mîinile pe piept şi rămase cu buzele-i groase întredeschise.

— Hei, Mary — îi strigă bondocul — nu vrei să-ţi aştepţi muşteriul?

Mary nu-i răspunse. Îi aruncă numai o privire mustrătoare.

— Zău că e moartă după *bingo,* Mary! da nu-i prea zdravănă. Trebuie din cînd în cînd s-o culci undeva, să se odihnească.

— Da nici tu n-ai haz, se stropşi din nou la ea blondul. Se uita la Mary-Picioare Mari. De ce n-o laşi în pace?

— Dar ce te roade pe tine, la o adică? întrebă Dusty, cu ciudă.

— Eşti un nimic, îl repezi tăios blondul. Eşti tîmpit şi pace! Ţine-ţi clanţa!

Uşa pensiunii se deschise, şi deodată vorba se curmă. Şoferii ieşiră afară. Trecură la spatele ambulanţei, deschizîndu-i uşile. Înăuntrul

ei totul era orbitor de alb avînd o înfățișare nesuferită, de spital. Mai deslușit se vedeau două lăzi nevopsite din lemn de brad, fără capace, și ceva negricios, ce părea să fie un sicriu, aducînd foarte mult cu un sarcofag dintr-un muzeu. Oamenii ridicară una din lăzi. Copiii amuțiseră. Pînă și cei mai mici se potoliseră. Omul care ținea lada din spate, o propti o clipă în șold, iar cu mîna liberă trînti după el ușa ambulanței. Intrară în casă, cu țîncii după ei. Proprietăreasa pensiunii închise ușa în urma lor și se rezemă de perete, încrucișîndu-și brațele puhave. „Cărați-vă de aici", se rățoi ea din nou la copii. Era o femeie îmbrăcată neglijent, cu șuvițe cărunte în părul castaniu-roșcat.

— Nu-i nimic de văzut, așa că ștergeți-o! mai adăugă după o clipă, necăjită, încruntată. Micuții se dădură puțin mai înapoi, cu pași mărunți. Priveau cu lăcomie spre ușa închisă.

— Hei! exclamă poznaș băiețandrul cel îndesat, ca și cum ar fi descoperit ceva, făcînd semn cu degetul cel mare spre ambulanță. Știți că-i frumos aici înăuntru.

— Spune-le să-ți dea voie să faci o plimbare

în lada ailaltă, îl sfătui blondul, și clătină din cap. Măi, nimicule!

— „O, din țărînă-n țărînă înturnată, recită băiatul italian în pantaloni albaștri de doc. O, din țărînă-n țărînă înturnată, și țărînă-n țărînă, și țărînă-n țărînă, și țărînă-n țărînă..."

— Știu și eu asta! izbucni o fetiță cu părul roșcat. Țărînă-n țărînă și...

— Șterge-o, că-ți fac vînt! o imită schimonosindu-se italianul.

Băieții rîseră domol.

— Aș vrea să se grăbească și s-o aducă odată jos, se văită băiatul cel îndesat. Trebuie să mă duc acasă să îmbuc ceva.

Blondul se plesni cu mîinile peste față.

— Mamă, mamă, ăsta se gîndește la mîncare. Ce nesimțit!

Băiețandrul cel îndesat pufni disprețuitor.

— Că doar nu-i primul om țeapăn pe care-l văd. Ce-ți închipui că-s copil?

— Pun prinsoare că n-ați văzut niciodată ce-am văzut eu, se repezi italianul, aprins. Am văzut un om căsăpit uite așa! și-și trecu degetul peste mijloc. Tii, nu mă mai întrebați ce de vise urîte am mai avut pe urmă!

— Ascultă... începu altul.

Proprietăreasa deschise uşa.

— Vin! strigă un băieţaş de vreo şase ani, cu păr blond spălăcit. De enervat ce era, ţopăia într-una.

— Aduc lada! Aduc lada! strigă el şi se dădu înapoi, sărind într-un picior. Obrazul lui alb se îmbujoră, ochii albaştri îi erau înfriguraţi.

Peste stradă se aşternu o linişte adîncă. Femeia cu faţa de maimuţă şi portarul negru care stăteau la intrarea teatrului se apropiară să vadă mai bine. Femeia cu faţa de maimuţă se opri din mestecatul capătului de aţă, care îi atîrna umed peste buza de jos. Cei care căscau gura la ferestrele caselor din jur se aplecară înafară. Şi peste toate fiinţele şi lucrurile se aşternu o tăcere apăsătoare, împietrită. Apoi, înainte ca cei doi oameni de la ambulanţă să fi ieşit din casă, Mary-Picioare Mari scoase un strigăt curios, gîtuit. Faţa ei masivă se făcu roşie ca sîngele, se umflă. Intoarse spatele şi se depărtă furioasă, bocănind zgomotos în josul străzii. Nu se uita îndărăt. Nici ceilalţi nu întoarseră capul s-o vadă plecînd. Bocăni din pantofi pînă ce coborî în subsolul ei, trîntind mînioasă poarta de fier. Şi strada rămase ca şi

mai înainte stăpînită de tăcerea aspră, stăruitoare.

Oamenii de la ambulanţă apărură din nou. Lada îşi avea acum chiriaşul anonim, descoperit privirii tuturora, dar lipsit de nume în giulgiul său de pînză de sac. Băieţii mai mici priveau fascinaţi, dar era limpede că nu puteau înţelege prea bine ce se întîmplase. Cei mai răsăriţi, strînşi laolaltă erau mai calmi. In privirea lor nu era curiozitatea arzătoare, a celor mici. In schimb trăsăturile lor te înfiorau prin expresia dură, încremenită pe care le-o dădea această întîlnire cu moartea.

Nici unul nu se mişcă. Cînd oamenii înaintară, copiii rămaseră pe locurile lor. Numai mîna blondului se mişcă, schiţînd semnul crucii, la repezeală.

Şoferul care se afla mai aproape de ambulanţă îşi rezemă lada de şold, în vreme ce cu o mînă trase de zăvorul uşii. Oamenii se încordară, ridicînd povara şi împingînd-o apoi înăuntru. Uşile fură trîntite. Cu feţe indiferente, oamenii de la ambulanţă ocoliră maşina, trecînd la volan şi ambulanţa porni.

Deodată, ca la un semn, tăcerea se sparse brusc. Pe trotuar unde erau copiii mai mici,

un nod de fetiță porni să se joace cu mingea, trecîndu-și cu dibăcie un picior peste ea numărînd: „Un, doi, trei — baba la bordei", ca și cum ar fi fost o zi ca toate celelalte și nu s-ar fi întîmplat absolut nimic. Țîncul cu capul țuguiat țipă și începu să flecărească și el, copilărește cu tovarășii săi de joacă.

Băieții mai răsăriți, strînși roată în mijlocul străzii, erau însă tăcuți. Trăsăturile lor înăsprite, și privirile lor încordate nu se destinseseră de tot. Se învîrteau de colo pînă colo, cu mîinile în buzunare.

— Mamă, mamă — murmură blondul, trăgîndu-și o palmă peste obraz — uite-o cum pleacă. Încă un om țeapăn s-a dus în iad!

Bondocul scuipă.

— Așa e viața, constată el și scuipă din nou. Eu unul îs obișnuit cu asta.

— Cine vrea să se joace cu mingea? întrebă Dusty.

— Hai! încuviințară ceilalți. Dar vorbeau încă șoptit.

— Măi, să fie, ia uitați-vă — exclamă blondul, arătînd spre ușa pensiunii. Asta nu-și pierde vremea!

Proprietăreasa atîrnase îndărătul geamului de la ușă un anunț pe care scria „De închiriat".

Băieții se uitară la anunț.

— Ce nesimțire! murmură blondul.

— Ei, ce mai, eu-s obișnuit cu asta! repetă plin de gravitate băiețandrul cel îndesat.

Italianul bătu din palme.

— „O, din țărînă-n țărînă înturnată, recită el. O, din țărînă în țărînă și țărînă în țărînă, și țărînă în țărînă..."

Blondul scuipă și rîse încet.

Apoi începură să bată mingea.

O DUPĂ-AMIAZĂ ÎN JUNGLĂ

Charles Fallon, băiat de treisprezece ani, strînse grenada de mînă în palmă, aşteptînd să se schimbe luminile stopului. După ce autobusul care trecea pe strada a 8-a se urni, băiatul se adăposti în spatele unui morman de zăpadă şi cînd autobusul ajunse la douăzeci de yarzi de el, azvîrli proiectilul ucigător în aer, la înălţime mare. Grenada explodă chiar pe acoperişul autobusului şi Charles, zîmbind mulţumit, răscoli prin zăpadă, ca să-şi facă alta.

O luă încet pe strada Hudson, ca să-i mai treacă vremea. Era un băieţel mărunt, subţire, cu faţa albă şi buzele strînse. La colţul străzii Perry găsi un plic cu un milion două sute treizeci şi patru de dolari. Lăsă să-i cadă grenada

şi trecu spre magazinul de consignaţie. Era duminică şi uşile erau zăbrelite, dar Charlie îşi exprimă dorinţa să intre şi intră. Işi alese un far, o pereche de patine, un cuţit de cercetaş, un binoclu, o poză cu Fecioara Maria şi multe, multe alte lucruri. Lăsă drept plată o hîrtie de o sută de mii de dolari şi plecă.

În dreptul străzii a 12-a, traversă din nou bulevardul. Hoinări prin cartierul Greenwich şi se opri să caşte gura la pozele din foaierul unui cinematograf. Pînă la urmă ajunse la concluzia că Anita Louise e mai drăguţă decît înfumurata aia de Norma Shearer, şi o sărută. Pentru că şedea pe marginea bazinului ei de înot, care o costase un milion de dolari, o mai sărută încă o dată. Ea tocmai îi spunea ce tip bine e el, cînd plasatorul se apropie şi-i spuse: „Şterge-o!"

O tuli.

Pe strada a 11-a, colţ cu bulevardul al 7-lea, se înfipse în faţa unei vitrine unde dădu gata la repezeală un tort de ciocolată, o napolitană, o şarlotă şi două prăjituri de douăzeci şi cinci de cenţi fiecare, cu piersici şi frişcă. Era gata să cumpere întreaga prăvălie, cînd se ivi în prag o doamnă care-i spuse să nu se sprijine de geam şi să spele putina.

Plictisit, o luă în jos, spre casă, pe strada a 7-a. Între Ministerul Comerţului şi Morton, intră în bomboneria în care îşi cumpăra de obicei dulciurile — şi patroana, o femeie grasă, se aplecă gîfîind peste tejghea.

— Cît costă caramelele? o întrebă Charlie.

— Două la un penny!

— Dar astea?

— Patru la un penny!

— Dar plăcintele cu prune?

— Una la un penny. De care vrei?

— Mă duc acasă să-mi iau bani. In opt minute mă întorc!

Trecu din nou strada şi coborî spre Houston, dornic să cumpere cîteva caramele. Ştia el un sistem ca să-l ţină carameaua o jumătate de oră. O pui pe limbă şi o sugi. Iţi trebuie voinţă ca să n-o mesteci numaidecît, în schimb rămîi mai mult timp cu gustul dulce în gură. Şi în felul ăsta te fereşti şi de dureri de măsele. Işi scoase mănuşile ude şi-şi suflă în mîini. I-ar fi plăcut să nu fie duminică. Duminica, cartierul semăna cu un cimitir, fiindcă fabricile erau închise.

Se apropie un autobus care mergea spre sud. Bătrînul Sheehey şi nevastă-sa, care locuiau în aceeaşi casă cu Charlie, trecură în goană strada

Varich, ca să-l prindă. Veneau repede-repede, şi cînd domnul Sheehey scoase mîna din buzunar, o monedă de cincizeci de cenţi pică pe trotuar. Bătrînul încercă cu disperare să pună mîna pe ea, dar banul se rostogoli pînă la reţeaua ventilatorului de metrou şi căzu în fundul gropii. Bătrînul se sui bodogănind în autobus... Ţinu uşa cu mîna şi-i strigă lui Charlie, care venise în fugă pînă la ventilator.

— Charlie, dacă-l găseşti capeţi zece cenţi!

— Bine! făcu Charlie.

Autobusul porni şi Charlie o luă la goană. Ca să scoată banul de acolo îi trebuia gumă de mestecat şi o sforicică. Cincizeci de cenţi! Mai scosese el bani de sub ventilator. O dată chiar zece cenţi — dar ăsta era primul prilej în viaţa lui să pună mîna pe atîţia bani! Era doar la mintea cocoşului că bătrînului Sheehey o să-i spună că nu-l găsise.

Trase o fugă pînă la casa lui din strada Downing.

Era prea emoţionat ca să-şi amintească de treapta spartă, şi piciorul drept îi alunecă. Căzu în brînci, cu capul înainte şi se lovi rău la fluierul piciorului. Urcă ultimele trei etaje şchiopătînd şi cu lacrimi în ochi.

Maică-sa ședea la fereastră și cîrpea.

— Mamă, poți să-mi dai, te rog, trei penny? întrebă el. Rostite ca o întrebare, cuvintele lui exprimau de fapt o poruncă. Aflase de mult că maică-sa ceda întotdeauna cînd o luai repede.

— St, pentru numele lui dumnezeu! spuse ea. Taică-tău doarme. Și de ce intri cu galoșii uzi, ca să-mi murdărești podelele?

— Plec numaidecît. Numai să-mi dai banii, mamă.

— Nu pot să-ți dau nimic! Ți-am dat un penny pentru dulciuri marți.

— Trebuie să-mi dai, mamă. Știi, a căzut un ban de zece cenți sub grătarul metroului. Dac-aș avea niște gumă de mestecat, aș putea să-l scot.

— A, de aia? Vrei să mă duci cu zăhărelul? și mama rîse încet. Îți dau un penny, nu trei, și-ai să mi-l dai îndărăt!

— N-am ce face cu unul! Îmi trebuie trei! Cu unul nu fac nimic! Nu-nțelegi, mamă, că-mi trebuie o bucată mai mare de gumă de mestecat?

Doamna Fallon se duse în bucătărie și se întoarse cu portofelul în care-și ținea mărunțișul.

— N-am decît doi penny, înafara celor care-mi trebuie diseară la biserică, spuse ea.

— Nu-i nimic, dă-mi-i pe ăștia! O să... Se opri ca să strănute. O să-i schimb. Și ți-i dau înapoi, pe cinstea mea!

— Nu. Nu pot să risc! și îi dădu numai doi penny.

Bosumflat, Charlie îi luă. Așa o să fie mai greu, dar băiețelul știa că ori de cîte ori era vorba de bani pentru biserică, maică-sa era de neînduplecat.

— Și te poftesc să-mi dai cei doi penny înapoi! mai spuse ea.

— În ordine!

O și zbughise în bucătărie, după o sfoară.

— Da, făcu maică-sa cu tînguiala aceea jalnică pe care Charlie i-o cunoștea așa bine. Pe vremuri, cînd veneai la taică-tău sau la mine după un penny, căpătai cinci. Și cînd cereai cinci, îți dădeam zece cenți...

Charlie găsi un ghem de sfoară groasă, tăie o bucată cam de o jumătate de metru și o înfundă repede în buzunar.

— Dar acum, taică-tău e schilod, sărmanul de el, continuă maică-sa. Șchioapătă, în timp ce alții merg; lucrează noaptea, în timp ce alții lucrează ziua, și se mulțumește cu ce capătă!

— În ordine, mamă. Mă duc, spuse Charlie.

Şi, fără să aştepte răspuns, ieşi trîntind uşa. Îşi spuse că toate mamele sînt o pacoste şi că taţii sînt şi mai rău. Niciodată n-a renunţat bătrînul la un pahar cu bere ca să-i cumpere lui un pachet de ciocolată.

Coborî strada şi o luă spre bomboneria de pe Carmine Street. Cumpără două pachete de gumă de mestecat „Chiclets" şi le vîrî pe amîndouă deodată în gură. Guma de mestecat trebuie să fie umedă şi mlădioasă, altfel nu se lipeşte banul de ea. Trecu strada Varich, mestecînd de-i trosneau fălcile, dar numai pe partea dreaptă, ca să nu-l apuce durerile de dinţi. Lîngă staţia de autobuz se întinse cît era de lung pe grătarul rece ca gheaţa. Fundul de beton al gropii era acoperit cu gunoaie, zăpadă şi ochiuri mici de apă. Începu să caute metodic banul, mişcîndu-se încet de pe un loc pe altul al grătarului. Inima îi zvîcnea cu putere în timp ce imaginea unei vitrine pline cu lucruri bune de mîncat îi stăruia mereu în minte.

Trecură zece minute fără nici un rezultat şi băiatul se opri şi-şi suflă în mîini. Pe urmă se întoarse la treabă. Zări moneda. Zăcea jumătate în apă, jumătate pe fundul de beton. Era deci o ţintă greu de nimerit. Cu un zîmbet silit pe buze, înnodă de cîteva ori capătul sforii şi răsuci guma de mestecat în jurul nodului, ca să-i dea o bază lată şi netedă. Făcu apoi un laţ la celălalt capăt al sforii şi şi-l prinse de încheietura mîinii ca să n-o piardă. Pe urmă, după ce vîrî cocoloşul de gumă în gură ca să-l mai umezească o dată, îi dădu drumul pînă în fund.

Cufundat în munca asta, nu băgă de seamă că pe la spate, se apropiase de el, un om mic, jerpelit, de vreo patruzeci şi cinci de ani; cu toate că faţa îi era înroşită de vînt se vedea bine că adevărata ei culoare era cenuşie ca aceea a unui suferind de ficat.

Charlie îl auzi înainte de a-l vedea; omul răsufla anevoie, ca şi cum s-ar fi încordat sub o povară grea. Băiatul îi aruncă o privire grăbită, apoi se întoarse la treaba lui. Era absorbit de partea cea mai grea a lucrului. Cocoloşul de gumă nu era destul de greu şi trebuia să-l facă să cadă cu oarecare forţă, pentru ca moneda să se prindă de el. Puteai să încerci de o sută de ori pînă să găseşti mişcarea potrivită!

Omul se uită o clipă la el în tăcere; pe urmă îngenunche alături de Charlie şi exclamă cu voce răguşită:

— Cincizeci de cenţi, hai ? şi se uită în jos, la sfoara care se legăna deasupra monedei. E greu aşa, nu ? mai întrebă el încet.

Charlie nu-i răspunse.

Omul se uită în jos, prin zăbrelele grătarului, să vadă dacă treaba merge.

— Pe frigul ăsta, sigur, guma se întăreşte numaidecît, comentă el. Nu cred c-o să izbuteşti, puştiule. Şi apoi, se şi întunecă. Îţi trebuie unelte bune pentru treaba asta. Aşa, n-o să poţi !

Fără să ridice ochii, Charlie îl repezi :

— Te-a întrebat cineva ceva ?

Omul se ridică în picioare şi se uită grăbit în jurul lui. Nu se vedea ţipenie de om. Făcu cîţiva paşi înapoi şi-şi descheie paltonul. Avea prinse înăuntru, de căptuşeală, cu nişte curele de piele, patru cozi de mătură retezate, ca să fie mai scurte, fiecare de mai puţin de un metru, fiecare prevăzută la capăt cu un dispozitiv de cauciuc cu ajutorul căruia putea fi prinsă de altă coadă de mătură. Cu o îndemînare îndelung practicată, omul le îmbină. La capătul ultimei cozi de mătură se afla o ventuză mică de cauciuc. Omul păşi înainte, potrivi cu pricepere capătul prăjinei în grătar şi, lăsîndu-se în genunchi, o aruncă în fund.

— Să-ţi arăt cum lucrează un om de meserie ! spuse el în treacăt, ferindu-şi privirile. Asta-i o metodă. Alta e bucata de grăsime. Cu ea poţi să ridici o brăţară. Dar cînd miroşi ceva, o ventuză e...

— Ce mai e şi asta ? ţipă Charlie mînios. Ce faci ?

— Vreau să-ţi arăt cum face treaba un om de meserie !

— Cară-te de aici ! şi cu mîna stîngă, Charlie începu să-l tragă cu furie pe om de haină. Cară-te !

Omul îl dădu la o parte, rîzînd cu un glas răguşit, fără urmă de haz însă.

— Nu-i tot aia ! Că tu tot n-ai s-o scoţi. De ce să rămînă acolo ca s-o ia altul !

—Pe dracu, n-am s-o scot ! ţipă Charlie. S-o laşi ! E a mea. Te rog, domnule !

— Îţi dau cinci penny, făcu omul.

Charlie strînse sfoara cu hotărîre şi şi-o vîrî în buzunar. Pe urmă se sculă, păşi în spatele omului şi-l lovi înverşunat cu picioarele în mijlocul spatelui. Omul ţipă de durere. Charlie îi mai trase repede cîteva picioare.

— Ce porcărie! gemu omul ținîndu-se de spate. Îți rup gîtul, haimana mică ce ești! Era să scap prăjina din cauza ta!

Se holbară unul la altul cîteva clipe, nemișcați și nehotărîți. Îi despărțeau treizeci de ani și totuși semănau. Semănau mult. Amîndoi erau mici, băiatul ca băiat, bărbatul ca bărbat. Amîndoi erau trecuți, greu încercați.

Omul îngenunche din nou, pîndindu-l cu grijă pe Charlie. Coborî prăjina, dar își ținea capul ridicat. Charlie stătu nehotărît. Pe urmă dădu fuga spre un morman de zăpadă de lîngă trotuar. Omul se întoarse spre el.

— Dacă te apropii, îți rup gîtul, atîta-ți spun. Șterge-o! Nu-ți mai dau nimic, fiindcă m-ai scos din pepeni!

Charlie luă o bucată de gheață de pe mormanul de zăpadă și ținti cu toată puterea. Nu nimeri, dar omul se sperie și sări în picioare, ridicînd prăjina. Charlie se ascunse în spatele mormanului de zăpadă. Tremura, cu ochii ațintiți asupra inamicului, și zgîria cu unghiile pojghița de gheață.

— Cauți ceartă cu lumînarea, așa-i? spuse omul cu amărăciune și aruncă o privire pe bulevardul pustiu, care se întuneca. Crezi că

mie-mi face plăcere? se răsti el deodată. Crezi că-mi face plăcere să mă lupt cu un băiețel ca tine pentru cincizeci de cenți?

Un bulgăr de zăpadă îl lovi în genunchi, chiar sub tivul paltonului. Amenință cu pumnul și spuse cu glas tremurat de supărare:

— Ce cauți o să găsești, măi băiete! și se opri gîfîind.

Lăsă apoi jos prăjina și se repezi. Charlie însă scăpă. Un bulgăr de zăpadă, aproape gheață curată, îl lovi pe om drept în frunte. Omul își duse mîna la frunte, plîngînd aproape în hohote de furie și durere.

— Ei, cum îți place, scîrbosule? strigă băiatul.

Omul îl fugări, dar Charlie era de două ori mai sprinten ca el și apoi bariera aceea de zăpadă îi despărțea mereu. Nici un minut nu ținu goana și omul se opri, cu gura deschisă, apăsîndu-și cu o mînă pieptul, care i se zbătea. Fără să scoată o vorbă, se întoarse la grătar și se ghemui, coborînd prăjina.

Înnebunit, băiatul schimbă metoda de atac. Se apropie de el în goană dintr-o parte și-i aruncă o bucată de gheață, pocnindu-l în ceafă. Trupul i se cutremură, dar omul nu se clinti.

Se pregătea să ridice prăjina ca s-o strecoare prin altă deschizătură a grătarului, cînd Charlie repetă manevra, hotărît de data aceasta să folosească şi picioarele. Omul sări ca ars, înjurînd, şi prinse braţul copilului din zbor. Acum îl ţinea strîns de amîndouă braţele. Prăjina zăcea pe grătar între ei.

— Ar trebui să-ţi rup gîtul! strigă omul, scuturîndu-l. Gîtul tău de şobolan! Dar n-o s-o fac, vezi? Eşti un copil. Ascultă numai ce-ţi...

Charlie se răsuci din toată puterea, se smulse, şi-n aceeaşi clipă îl călcă pe picior. Pe urmă fugi, la adăpostul mormanului de zăpadă. Omul se uită la el uluit, cu faţa schimonosită de durere.

— Doamne, spuse, ce pungaş! Ţi-am făcut vreun rău? Ţi-am făcut ceva, cu toate c-aş fi putut? Tocmai voiam să-ţi fac o propunere... Un bulgăre de zăpadă îl lovi în piept. Foarte bine. Eu nu pot să scot banii, dacă nu mă laşi tu. Tu nu poţi să-i scoţi, dacă nu te las eu. Şi o să rămînem amîndoi fără ei... Doar se întunecă. Ii împart cu tine. Iţi dau douăzeci şi cinci de cenţi!

— Nu! strigă Charlie tremurînd din tot trupul. Sînt banii mei!

— Nu vezi că nu poţi să-i iei dacă n-ai unelte cum trebuie? încercă omul să-i explice. Guma ta nu face nici două parale pe frigul ăsta!

— Sînt ai mei!

— Doamne, tu i-ai găsit, recunosc — spuse omul — dar eu am o ventuză şi am să-i scot pentru amîndoi!

— Nu!

— Dar, trebuie să mă aleg şi eu cu ceva, strigă omul, ruşinat şi amărît. Asta-i meseria mea, băiete, nu-nţelegi? Asta-i tot ce fac. Pricepi? Toată ziua am colindat, dar n-am găsit nimic! Trebuie să mă laşi să mă aleg şi eu cu ceva! Trebuie!

— Nu!

Omul îşi aruncă mîinile în lături.

— Măi băiete, măi băiete — strigă el deznădăjduit — dac-ai fi cu zece ani mai mare ai înţelege! Crezi că mie-mi place să fac asta? Dac-ai fi cu zece ani mai mare, am putea să stăm de vorbă. M-ai înţelege!

Charlie strînse buzele, şi, pe faţa lui albă, învineţită de frig, se citea furia.

— Dac-aş fi cu zece ani mai mare, ţi-aş trage una peste bot, spuse el.

Omul se apleacă îndurerat, îşi ridică prăjina şi plecă şchiopătînd uşor, cu o mînă la şale. Plîngea.

Charlie, tremurînd de bucuria triumfului, cu faţa neclintită ca piatra, rămase singur.

Se lăsase noaptea.

CEL MAI FERICIT OM DIN LUME

Lui Jesse îi venea să plîngă. Stătuse la tejghea şi-l aşteptase pe Tom, mulţumit că avea prilejul să-şi odihnească piciorul rănit, gîndindu-se voios şi liniştit la clipa în care Tom o să-i spună: „Da, sigur, Jesse! Poţi începe cînd vrei!“

Două săptămîni se tîrîse din Kansas City în Missouri, pînă la Tulsa din Oklahoma, prin nopţi ploioase şi de-a lungul unei nesfîrşite săptămîni de soare pîrjolitor, fără să doarmă, fără să mănînce un prînz omenesc, doar cu nădejdea acestei clipe. Şi acum Tom intrase în birou. Intrase grăbit, cu un teanc de hîrtii în mînă. Işi aruncase privirile asupra lui — în treacăt, e drept — dar destul de stăruitor, şi nu-l cu-

noscuse. Se întorsese cu spatele la el. Şi Tom Brackett doar era cumnatul lui...

Oare din pricina hainelor? Jesse ştia că arăta ca vai de lume. Încercase să se mai dichisească puţin la fîntîna din parc, dar şi acolo îi mersese prost; era prea emoţionat, se tăiase la bărbierit şi-i rămăsese un semn urît pe obraz. Şi, pe urmă, nu fusese chip să curețe praful acela roşu de pe haine, măcar că se scuturase de-l dureau şi acum mîinile... Sau poate că se schimbase...

Fireşte, nu se văzuseră de cinci ani. Tom însă arăta doar cu cinci ani mai în vîrstă şi atîta tot... Era tot Tom! Doamne! Oare el se schimbase atît?

Brackett termină convorbirea telefonică. Se lăsă pe spătarul scaunului cu şurub şi-l privi cu nişte ochi albaştri, mici şi limpezi, bănuitori şi neprietenoşi — cel puţin aşa i se păru lui. Era un om greoi, burtos, de patruzeci şi cinci de ani, cu părul roşcat şi cu o expresie aspră. Faţa îi era puhavă, trăsăturile apăsate şi puternice, nasul cam borcănat şi roşu la vîrf. Părea un om de afaceri solid şi capabil, cum şi era de altfel. Îl urmări pe Jesse cu o nepăsare rece, vădit plictisit că va trebui să-şi piardă timpul şi cu el. Pînă şi felul cum îşi mesteca scobitoarea părea jignitor.

— Da! făcu Brackett deodată. Dumneata ce doreşti?

Glasul era parcă acelaşi, recunoscu Jesse, care se aştepta acum la orice. Înaintă pînă la tejgheaua de lemn care despărţea biroul în două şi îşi trecu cu un gest nervos mîna prin părul încîlcit.

— Cred că nu mă mai recunoşti, Tom, spuse el şovăielnic. Sînt Jesse Fulton.

— Cum? făcu Brackett.

Atît.

— Da, eu sînt, şi Ella îţi trimite sărutări.

Brackett se ridică şi se apropie de tejghea. Se aflau acum faţă în faţă. Tom îl măsură cu neîncredere, încercînd să stabilească o asemănare cu cumnatul lui, aşa cum şi-l amintea. Omul din faţa lui era înalt şi avea vreo treizeci de ani. Asta se potrivea! Avea trăsături regulate, era lung şi deşirat. Şi asta corespundea. Dar faţa era prea scofîlcită, trupul prea ciolănos sub hainele care-i atîrnau, ca să poată fi sigur. Cumnatul lui fusese un tînăr voinic, puternic, cu muşchi puternici. I se părea că se uită acum la

o fotografie spălăcită şi proastă şi că încearcă să recunoască originalul. Exista şi o asemănare, dar deosebirea era grozavă. Ii cercetă ochii. Da, ochii erau ai lui ; cenuşii şi cu o expresie neobişnuit de timidă, dar de om tare cumsecade. Totdeauna îi plăcuse asta la Fulton.

Jesse stătea liniştit, cu toate că în sinea lui fierbea. Brackett se uita parcă la el ca la un cal pe jumătate mort. In ochi îi citeai o expresie de adîncă milă, şi asta pe Jesse îl înfuria. Ştia doar că nu ajunsese în halul ăsta !

— Da, cred că eşti tu — spuse Brackett în cele din urmă — dar, zău, tare te-ai schimbat !

— Ce dumnezeu, doar sînt cinci ani de atunci, nu-i aşa ? spuse Jesse sîcîit. Şi apoi nu m-ai văzut în totul decît de cîteva ori !

Pe urmă şopti, cu buzele strînse, cu un glas în care se amesteca mînia şi ruşinea :

— Şi ce dacă m-am schimbat ? Nu se schimbă tot omul ? Că doar nu-s mort !

— Păreai voinic, continuă Brackett domol, cu acelaşi ton de uimire. Ai slăbit, nu-i aşa ? Jesse tăcea. Prea avea nevoie de Brackett ca să se încumete să-l înfrunte, dar numai cu greu se stăpîni. Tăcerea se prelungea, penibilă. Brackett roşi.

— Vai de mine, iartă-mă ! începu el să se scuze şi ridică tăblia tejghelei. Intră. Ia loc. Doamne, băiete, de-ai şti cît mă bucur că te văd! Dar arăţi aşa slăbit ! şi-i strînse mîna cu putere.

— Nu face nimic, murmură Jesse.

Se aşeză, trecîndu-şi mîna prin părul ondulat şi încîlcit.

— De ce şchiopătezi ?

— Am călcat pe un colţ de piatră şi mi-a găurit pantoful.

Işi ascunse piciorul sub scaun. Ii era ruşine de pantofii lui. Ii căpătase de la Ajutorul Şomerilor şi în două săptămîni de drum îi dăduse gata. Toată dimineaţa îşi jurase, cu o solemnitate oarecum naivă, care-l umplea de încîntare, că înainte de orice altceva, înainte chiar de a-şi cumpăra un rînd de haine, are să-şi facă rost de o pereche de pantofi solizi, nou-nouţi.

Brackett nu-şi dezlipea ochii de pe picioarele lui Jesse. Ştia ce-l chinuie şi inima i se umplea de milă. Toată povestea asta era înspăimîntătoare. Incă nu văzuse pe nimeni atît de doborît şi de sfîrşit. Soră-sa îi scrisese în fiecare săptămînă, dar niciodată nu-i spusese că ajunsese în halul ăsta.

— Ascultă — începu Brackett — ce face Ella?

— Destul de bine, răspunse Jesse cu gîndul aiurea.

Avea o voce domoală, plăcută, destul de timidă, care se potrivea cu ochii lui cenuşii şi blajini. Il frămînta gîndul cum să înceapă.

— Şi copiii ?

— Foarte bine... Ştii — adăugă Jesse, devenind dintr-o dată mai atent — ăla micu trebuie să poarte un aparat. Nu poate să meargă... Dar e deştept. Desenează şi face tot felul de lucruri...

— Da, spuse Brackett. Bine.

Şovăi. Urmă o clipă de tăcere. Jesse se frămînta pe scaun. Acum, că venise clipa să vorbească, se simţea stîngaci. Brackett se aplecă înainte şi-şi puse mîna pe genunchii lui :

— Ella nu mi-a spus că vă merge aşa prost, Jesse. V-aşi fi putut ajuta...

— Ei, doamne — răspunse Jesse domol — ai şi tu necazurile tale, nu-i aşa ?

— Da. Brackett se lăsă pe spate. Faţa lui îmbujorată se întunecă şi căpătă o expresie amară. Ştii c-am pierdut magazinul de fierărie ?

— Da, sigur — făcu Jesse mirat — doar ne-ai scris... La asta mă şi gîndeam !

— Am uitat, spuse Brackett. Nici eu nu mă mai dumiresc. Nu că ar fi fost cine ştie ce — adăugă el cu amărăciune — că de trei ani încoace treburile mergeau tot mai prost. Cred că ţineam la el numai aşa, fiindcă era al meu... şi rîse un rîs uscat, lipsit de veselie. Ei, dar ia vorbeşte-mi despre tine ! Ce s-a întîmplat cu slujba ta ?

Jesse sări deodată, agitat :

— Lasă asta, Tom. Am o idee.

— Nu cumva tu şi Ella... întrerupse Brackett neliniştit.

— Nu, vai de mine ! şi Jesse se aşeză la loc. Cum ţi-a venit una ca asta ? Păi, Ella şi cu mine... se opri, rîzînd. Eu sînt nebun după Ella. E minunată. E toată viaţa mea, Tom !

— Iartă-mă. Nu mi-o lua în nume de rău.

Şi Brackett chicoti, stînjenit. Apoi se întoarse. Forţa de nestăpînit a dragostei, la acest tînăr, îl răscolise. Il făcu să dorească cu toată puterea să facă ceva pentru ei. Prea erau de treabă amîndoi ca s-o ducă aşa greu. Şi Ella era ca şi el, sfioasă şi cam moale.

— Ascultă, Tom — spuse Jesse — eu am venit aici la tine cu un gînd — îşi trecu mîna prin păr — trebuie să mă ajuţi.

— Fir-ar să fie, băiete, gemu Brackett, care se aşteptase la asta. Nici eu nu pot mare lucru. Nu cîştig decît treizeci şi cinci de dolari pe săptămînă şi zic bodaproste şi pentru asta!

— Sigur, ştiu, făcu Jesse emoţionat. Se simţea din nou cuprins de neastîmpărul acela sălbatic, dar atît de plăcut, care-l stăpînise în primele ceasuri ale dimineţii. Ştiu că nu ne poţi ajuta cu bani, dar am dat de un om care lucrează la tine! A fost în oraş la noi! Zicea c-ai putea să-mi faci rost de o slujbă!

— Cine?

— Zău, de ce nu mi-ai spus? izbucni Jesse, cu urmă de dojană în glas. Cum am auzit, am şi pornit-o. Două săptămîni am umblat ca un nebun!

Brackett gemu:

— Ai venit pe jos tocmai de la Kansas City? Eşti pe drum de două săptămîni şi vrei să-ţi dau eu o slujbă?

— Sigur, Tom, sigur! Ce altceva puteam să fac?

— Doamne dumnezeule, dar aici nu se găsesc slujbe, Jesse! E sezon mort! Şi tu nici nu te pricepi în petrol! Sînt lucruri speciale! Am cîţiva prieteni pe aici, dar acum tot n-ar putea

face nimic. Nu crezi că te-aş fi chemat, cum s-ar fi ivit ceva?

Jesse înlemni. Speranţa ultimelor două săptămîni se transformase parcă într-o ghiulea care i se aşezase în stomac. Pe urmă, strigă înnebunit:

— Dar bine, omul ăla zicea că tu poţi să angajezi! Mi-a spus! Zicea că l-ai angajat la camion. Zice că totdeauna ai nevoie de oameni!

— O... Vrei să zici în secţia mea? şuşoti Brackett.

— Da, Tom, da!

— Nu, nu trebuie să lucrezi în secţia mea! şopti iar Brackett. Nu ştii ce înseamnă asta...

— Ba da, ştiu! stărui Jesse. Mi-a spus tot. Tom, tu eşti dispatcher, nu-i aşa? Tu expediezi camioanele cu dinamită!

— Cine ţi-a spus, Jesse?

— Everett. Cred că îl chema Everett!

— A! Egbert! Unul cam cît mine, nu? întrebă Brackett încet.

— Da, Egbert. Vezi că nu l-am inventat?

Brackett rîse. Şi, pentru a doua oară, rîsul lui sună ciudat, fără veselie.

— Nu, nu l-ai inventat. Apoi, cu vocea schimbată: Măi băiete, trebuia să mă întrebi, înainte de a porni să baţi drumul pînă aici!

— N-am vrut, îi mărturisi Jesse cu o şiretenie copilărească. Ştiam c-ai să zici nu. Mi-a spus el că e muncă primejdioasă, Tom, dar mie nu-mi pasă!

Brackett îşi înnodă mîinile. Faţa lui greoaie, puhavă, se înăspri.

— Oricum, tot am să-ţi spun „nu", Jesse!

Jesse îşi ieşi din fire. Nici prin gînd nu-i trecuse că Brackett n-o să-l primească. I se păruse că drumul pînă la Tulsa era singura problemă care-i stătea în faţă.

— Nu, zău nu! se rugă el. Nu poţi face asta! Nu există slujbe, Tom?

— Sigur că există slujbe. Există şi slujba lui Egbert, dac-o vrei.

— A plecat?

— A murit.

— O!

— A murit la muncă, Jesse. Şi, dacă vrei să ştii, azi noapte!

— O!... Atunci... Mie nu-mi pasă!

— Acum, ascultă! spuse Brackett. Am să-ţi spun cîteva lucruri, de care ar fi trebuit să mă întrebi, înainte de a porni. Nu ai de transportat dinamită. La forajul puţurilor de petrol, ăştia nu întrebuinţează o substanţă aşa de sigură ca

dinamita. Ar vrea ei, dar nu pot. Nitroglicerină folosesc! Nitroglicerină curată!

— Dar ştiu asta, îi spuse Jesse ca să-l liniştească. Doar mi-a spus! Să nu-ţi închipui că nu ştiu!

— Ţine-ţi gura un minut, îi porunci Brackett supărat. Ascultă. La porcăria asta ajunge să te uiţi ca să sară-n aer, înţelegi? Cum tuşeşti mai tare, gata, s-a zis! Ştii cum o transportă? In bidoane ca astea, vezi, ca nişte evantaie! Asta ca să fie între ele despărţituri, fiindcă fiecare despărţitură trebuie căptuşită cu cauciuc. Asta e singurul mijloc de transport de care poate fi vorba.

— Ascultă, Tom...

— Stai, aşteaptă un pic, Jesse! Pentru numele lui dumnezeu, bagă-ţi minţile în cap! Ştiu că ţi-ai pus în gînd să capeţi o slujbă, dar trebuie să înţelegi. Materialul ăsta se poate transporta numai înautocamioane speciale! Noaptea! Trebuie să mergi pe un drum special! Nu poţi trece prin nici un oraş! Dacă te opreşti, ai nevoie de un garaj special! Nu-ţi dai seama ce înseamnă asta? Nu înţelegi cît e de primejdios?

— O să conduc cu grijă, spuse Jesse. Ştiu să conduc un autocamion. O să merg încet.

Brackett gemu.

— Crezi că Egbert n-a mers încet şi că nu ştia să conducă un autocamion ?

— Tom — spuse Jesse cu seriozitate — n-ai să mă sperii. Mie mi s-a înfipt în minte un singur lucru. Egbert mi-a spus că-i plăteau un dolar de fiecare kilometru şi jumătate. Cîştiga cinci-şase sute de dolari pe lună, dar muncea numai două săptămîni, aşa mi-a zis. Pot să fac şi eu acelaşi lucru ?

— Sigur că poţi, îi spuse Brackett înfuriat. Un dolar de fiecare kilometru şi jumătate. E uşor. Dar de ce crezi că plăteşte societatea atîta ? Merge pînă te poticneşti de o piatră pe care farurile n-au luminat-o, aşa cum a păţit Egbert, sau pînă cînd îţi plesneşte o cameră, sau îţi intră ceva în ochi şi scapi volanul şi dai cu camionul în cine ştie ce ! Sau pînă ţi se întîmplă alt lucru blestemat, pe care n-ai cum să-l ghiceşti dinainte ! Nu-l putem întreba pe Egbert ce i s-a întîmplat lui, şi nici camionul nu mai există, ca să ne-o dovedească. Nu mai există nici cadavrul ! Nimic ! Poate că mîine cineva o să găsească o bucată răsucită de oţel,

undeva departe, pe un ogor, dar din şofer n-o să mai găsim niciodată nimic ! Nici o unghie măcar ! Tot ce ştim e că nu s-a întors la timpul hotărît. Acum aşteptăm să ne cheme poliţia. Ştii ce s-a întîmplat azi-noapte ? Mai nimic ! S-a defectat ceva la pod. Poate că Egbert era nervos. Poate că a atins parapetul cu apărătoarea. Dar podul nu mai există. Nici camionul. Nici Egbert. Inţelegi acum ? Asta capeţi în schimbul blestematului ăluia de dolar pe fiecare kilometru şi jumătate !

Urmă o clipă de tăcere. Jesse îşi frămînta mîinile lungi şi subţiri. Gura i se căscase, pe faţă i se citea groaza. Pe urmă închise ochii şi vorbi domol.

— Nu-mi pasă ! Nu, nu-mi pasă de toate astea, Tom. Tu ai spus ce aveai de spus. Acum fii bun şi dă-mi mie slujba asta !

Brackett izbi cu palma în tejghea :

— Nu !

— Ascultă Tom, spuse Jesse încet — adevărul e că tu nu înţelegi ! şi ochii lui, plini de lacrimi, îl siliră pe Brackett să-şi întoarcă privirile. Uită-te la mine, Tom. Asta nu-ţi spune de ajuns ? Ce-ai crezut despre mine la început, cînd m-ai văzut ? Ai gîndit : „De ce nu se cară

vagabondul ăsta şi nu mă slăbeşte cu cerşitul lui!" Nu-i aşa, Tom? Tom, eu aşa nu mai pot trăi! Trebuie să fii în stare să umbli pe stradă cu capul sus.

— Eşti nebun, murmură Brackett. In fiecare an, un şofer din cinci e omorît. Asta-i media. Cît merită asta?

— Dar parcă viaţa mea merită ceva acum? Acasă murim de foame, Tom. Incă nu ne-au înscris la ajutor!

— Ar fi trebuit să-mi spui, se repezi Brackett. E vina ta. Un om n-are dreptul să facă pe nebunul cînd familia îi moare de foame. O să împrumut nişte bani şi-o să-i trimit Ellei telegrafic. Pe urmă o să te întorci acasă şi o să ceri să-ţi dea de la ajutor.

— Şi pe urmă?

— Pe urmă o să aştepţi! Că doar n-ai îmbătrînit. N-ai dreptul să te joci cu viaţa. Odată şi odată tot o să capeţi o slujbă.

— Nu! şi Jesse sări în picioare. Nu. Şi eu am crezut aşa, dar acum nu mai cred, strigă el pătimaş. N-o să capăt slujbă, aşa cum n-o să-ţi capeţi tu înapoi magazinul de fierărie. Mi-am pierdut calificarea, Tom. Munca la linotip e muncă calificată, dar acum am uitat-o. De şase

ani sînt şomer. Singura muncă pe care am făcut-o a fost în ultimul timp la săpături, cu tîrnăcopul şi lopata. In primăvară, cînd am găsit slujba aceea, credeam că sînt om făcut, dar n-a fost aşa. Şi acum au venit maşini noi. Cum a început criza, m-au dat afară.

— Şi ce-i cu asta? spuse Brackett aspru. Alte slujbe nu mai există?

— De unde să ştiu eu? răspunse Jesse. De şase ani nu s-a ivit nimic. Mi-ar fi şi frică să încep altceva acum. Prea greu am dus-o atîtea săptămîni ca să mă întorc acum la ajutorul de şomer!

— Dar trebuie să ai un pic de curaj, strigă Brackett. De ce să-ţi pierzi speranţa?

— Am curaj cît vrei — răspunse Jesse înciudat — dar speranţă, asta nu mai am. In şase ani de aşteptare mi-a secat toată speranţa. Tu eşti singura mea speranţă.

— Eşti nebun! murmură Brackett. Nu fac eu asta. Pentru numele lui dumnezeu, gîndeşte-te un pic la Ella!

— De unde ştii că nu mă gîndesc la ea? spuse Jesse domolit. Se agăţă de mîneca lui Brackett. Doar asta m-a hotărît, Tom.

Glasul lui Jesse scăzu pînă deveni o șoaptă slabă și dureroasă :

— In noaptea cînd a fost Egbert la noi, m-am uitat la Ella, de parcă atunci o vedeam pentru prima oară. Nu mai e drăguță, Tom!

Brackett scutură capul și se depărtă. Jesse îl urmă, trăgînd adînc aer în piept, hohotind parcă :

— Asta nu-ți spune de ajuns, Tom ? Ella era ca o păpușă, ți-amintești doar ! Nu puteam să mă plimb cu ea pe stradă să nu se întoarcă lumea după ea ! Nici n-a împlinit douăzeci și nouă de ani, Tom, dar nu mai e drăguță !

Brackett se așeză ostenit, cu umerii gîrboviți. Își încleștă mîinile și, îndoit de mijloc, privea țintă în podea.

Jesse stătea aplecat spre el, cu fața scofîlcită, îmbujorată de emoție, aproape neplăcută la vedere din pricina expresiei de rugă și de umilință amară, adînc întipărită în trăsăturile lui.

— N-am făcut ce trebuie pentru Ella, Tom. Ella merita o soartă mai bună. Asta-i singura ocazie pe care o am în viață : să fac ceva pentru ea. Sînt un ratat...

— Nu vorbi prostii, spuse Brackett fără supărare. Nu ești un ratat. Nu ești mai ratat decît mine. Sînt milioane de oameni în aceeași situație. E de vină doar criza, sau depresiunea, sau... !

Înjură și tăcu.

— Ba nu, șopti Jesse cu un ton trist. Toate astea pot fi o scuză pentru alții. Pentru mine, nu. Depindea de mine să mă descurc mai bine ! E vina mea !

— Fleacuri ! spuse Brackett. Ce vină ai tu în toate astea !

Fața lui Jesse se acoperise de pete roșii, nesănătoase. Părea umflată.

— Mie nu-mi pasă, strigă el sălbatic. Trebuie să-mi dai slujba ! Trebuie să ridic și eu odată capul ! Am trecut o dată prin iad, dar nu mai pot trece a doua oară ! Vrei să mă uit mai departe la piciorul băiețașului meu și să-mi spun că dac-aș avea o slujbă n-ar arăta așa ? Cum încearcă să umble, îmi spune parcă : „Am oase moi, din cauza rahitismului, și tu m-ai îmbolnăvit, pentru că nu m-ai hrănit cum trebuie." Doamne, Tom, crezi c-am de gînd să stau pe loc și să-l văd așa încă șase ani de acum încolo ?

Brackett sări în picioare.

— Şi ce dacă? strigă el. Zici că te gîndeşti la Ella! Ce-o să se facă în ziua în care o să fii omorît?

— Poate că n-o să fiu, se apără Jesse. Trebuie să am şi eu odată un dram de noroc!

— Aşa gîndesc cu toţii, îi răspunse Brackett batjocoritor. Cînd iei o slujbă ca asta, norocul e un semn de întrebare. Singurul lucru sigur e că mai devreme sau mai tîrziu o să fii omorît.

— E-n regulă, strigă Jesse. E-n regulă! Dar între timp mă aleg şi eu cu ceva, nu? O să pot să-mi cumpăr şi eu o pereche de pantofi. Uită-te la mine! O să-mi pot cumpăra un costum, pe care să nu se vadă cale de o poştă că vine de la ajutor. O să pot să fumez. O să pot cumpăra dulciuri copiilor. O să pot mînca şi eu. Da, crede-mă, vreau şi eu să mănînc dulciuri! O dată pe zi vreau să beau un pahar cu bere. Vreau s-o văd pe Ella îmbrăcată. Vreau s-o văd mîncînd carne de trei ori pe săptămînă, chiar şi de patru ori. Vreau să-mi duc familia la cinema!

Brackett se aşeză.

— Mai taci odată! spuse el ostenit.

— Nu — şopti Jesse cu patimă — n-ai să scapi de mine! Ascultă, Tom — explică el — am socotit totul exact. Cu şase sute de dolari pe lună, gîndeşte-te cît pot să economisesc? Dacă trăiesc numai trei luni, vezi tu cît face asta? O mie de dolari, ba mai bine! Şi poate c-o să trăiesc mai mult. Poate cîţiva ani, şi atunci o asigur pe Ella pe toată viaţa!

— Aşa spui tu, îl întrerupse Brackett. Crezi pesemne c-o să se bucure cînd o să afle ce muncă faci!

— Şi la asta m-am gîndit, răspunse Jesse înfierbîntat. Ea nu ştie, înţelegi? O să-i spun că nu cîştig decît patruzeci de dolari. Restul o să-i depui tu la bancă, pe numele ei!

— Taci odată! spuse Brackett. Îţi închipui c-ai să fii fericit! În fiecare clipă, treaz sau în somn, ai să te întrebi dacă mîine n-ai să fii pe lumea cealaltă. Şi zilele cele mai cumplite sînt cele libere, cînd nu conduci. Fiindcă aşa e la noi: o zi lucrezi, una nu — ca să-ţi refaci nervii! Şi atunci zaci în casă şi te mănînci. Asta o să fie fericirea ta!

Jesse rîse.

— O să fiu fericit, n-avea tu grijă! O să fiu atît de fericit, o să cînt... Doamne, Tom, o

să fiu mîndru de mine, pentru prima dată după șapte ani!

— Taci, taci odată! spuse Brackett.

În cămăruță se lăsă liniștea. După o clipă, Jesse șopti:

— Trebuie, Tom. Trebuie. *Trebuie!*

Și iar liniștea. Brackett își dusese amîndouă mîinile la cap și-și apăsă tîmplele cu palmele.

— Tom! Tom! spuse Jesse.

Brackett oftă.

— Dracu s-o ia de viață! spuse el în cele din urmă. Bine, fie și... dumnezeu să m-ajute!

Glasul lui adînc, răgușit, trăda o nesfîrșită oboseală.

— Dacă ești gata să conduci, poți să pleci chiar la noapte!

Jesse nu-i răspunse. Nu putea. Brackett ridică ochii. Pe fața lui Jesse șiroiau lacrimile. Înghițea, încercînd să vorbească, dar nu izbutea decît să scoată un sunet ciudat, gîfîit.

— O să trimit o telegramă Ellei, spuse Brackett cu aceeași voce răgușită, ostenită. O să-i spun c-ai căpătat o slujbă și c-ai să-i trimiți bani de drum în cîteva zile. Pînă atunci aduni ceva — asta, dac-ai să ajungi pînă la sfîrșitul săptămînii...

Jesse dădu din cap. Era atît de sigur c-o să-i plesnească inima de bucurie, încît își apăsă pieptul cu amîndouă mîinile, ca și cum ar fi vrut s-o ție mai departe ferecată înăuntru.

— Să te întorci la șase, spuse Brackett. Uite niște bani. Du-te și mănîncă.

— Mulțumesc, șopti Jesse.

— Stai un pic! spuse Brackett. Asta-i adresa mea, și o scrise pe o bucată de hîrtie. Ia orice mașină care merge într-acolo și întreabă-l pe șofer unde să cobori. Fă o baie și trage un pui de somn.

— Mulțumesc, spuse Jesse, mulțumesc Tom.

— Hai, pleacă odată! spuse Brackett.

— Tom...

— Ce-i?

— Vreau numai...

Jesse se opri. Brackett îi văzu fața. În ochii lui tot mai sclipeau lacrimile, dar fața scofîlcită strălucea acum de o bucurie aproape sălbatică.

Brackett se întoarse:

— Am treabă.

Jesse ieși. Pîcla de pe ochi îl orbea încă, dar lumea toată i se părea scăldată în pulbere de aur. Mergea încet, șchiopătînd, sîngele îi zvîc-

nea în tîmple, și o bucurie nebună, de nestăvilit, îi cuprinse inima.

„Sînt cel mai fericit om din lume! își șopti el. Sînt cel mai fericit om de pe fața pămîntului".

Brackett îl urmări, pînă cînd, în sfîrșit, Jesse trecu de colțul aleii și dispăru. Atunci se prăbuși gîrbovit, cu capul în mîini. Inima îi bătea dureros, ca un lucru vechi care se poticnește. Îi ascultă bătăile. Stătea cufundat într-o liniște deznădăjduită și-și strîngea capul în mîini.

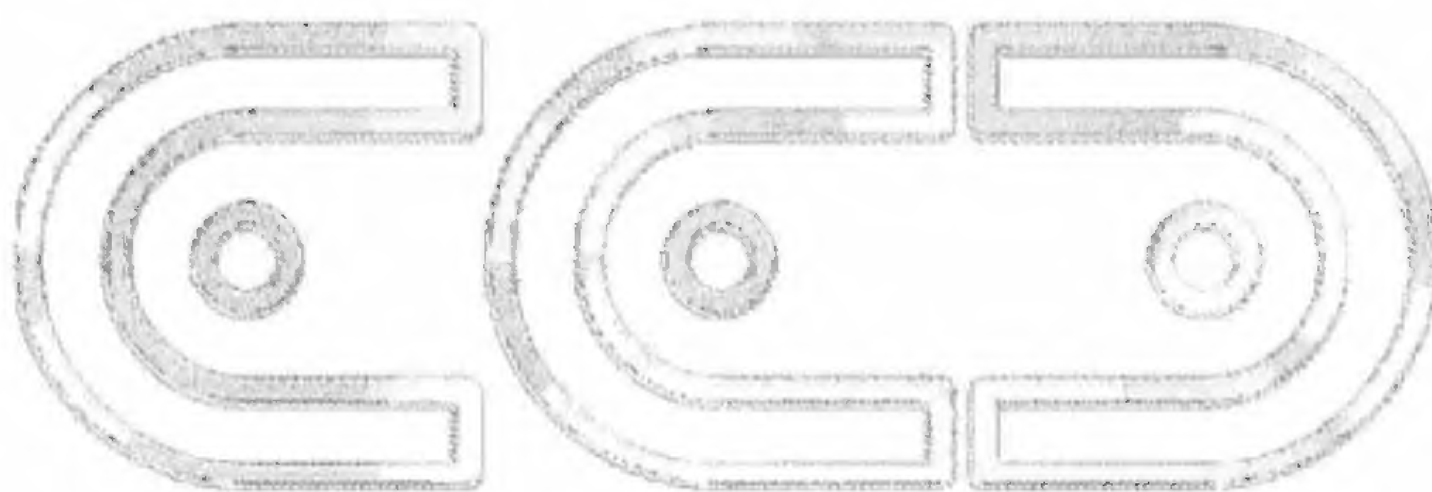
CUPRINSUL

Responsabil de carte : A. Mirea
Tehnoredactor : Gh. Chiru
Corector : M. Chiriac

Dat la cules 28.09.54. Bun de tipar 13.11.54. Tiraj 15.100 ex. Hîrtie semi-velină ed. mată de 65 gr. m.p. Ft. 700×1000/32 Coli ed. 2,71. Coli de tipar 3. Prețul unui exemplar 0,95 lei. Ediția I. Comanda 1589. A. nr. 03475. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 8 A.=R.

Tiparul executat sub com. nr. 556 la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. STALIN", București R.P.R.

Scanare și prelucrare digitală

AVENTURA

de

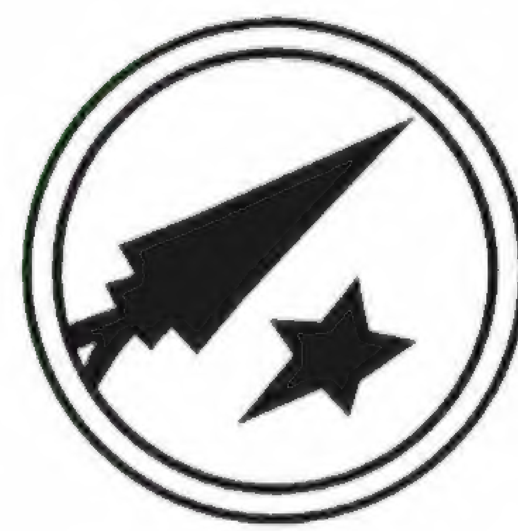

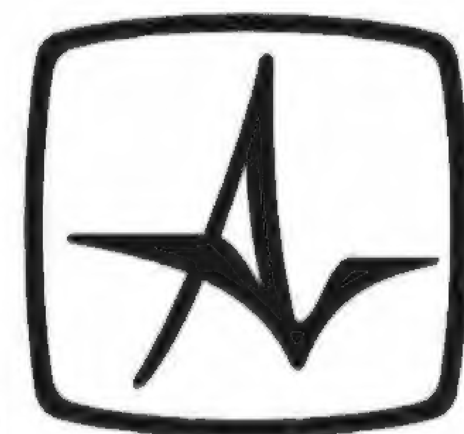
Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2023

